

NÉPÜNK

SZERKESZTŐSÉG ÉS KIADÓHVATAL:

ORADEA

Strada Iosif Vulcan No. 4.

Telefon: 440.

ZSIDÓ HETILAP

Wasserstrom Sándor - Lainer Zoltán

ELŐFIZETÉSI ÁRAK:

Belföldön: Hittközségeknek és vállalatoknak 120
magánosoknak: egész évre 300, félévre 150,
negyedévre 85 lei. Külföldön: 120—80, 45, 25 lei,
180, 95, 50 dinár. 25—15 Pengő. 10—6 Dublar

Ötmillió keleteurópai zsidó fuldoklása!

Keserű kórképet szimbolizál az az anekdóta, amely azonban végtelenül jellemzi a világ zsidóságnak mai tragikus helyzetét és amely röviden így szól: Egy lengyel államférfi tanácsot kér Hitleről, hogyan lehetne kiküszöbölni a zsidókat? Erre Hitler megkérdezi: hány zsidó miniszteretek van? Felelet: Egysem. Hány alminiszteretek? Felelet: Egysem. Hány törvényszéki elnökökötök? Felelet: Egysem. Hány állomvasúti, póstalisztovselbítők zsidó? Felelet: Egysem. Hány rendőr, vagy csendőr? Egysem! Hány megyel, vagy várost hivatalnokotok zsidó? Egysem! Ezután azt mondja Hitler: — Akkor én nem tudok tanácsot adni nektek, hanem inkább ti mondjátok meg nekem: hogyan csináltátok ezt, anélkül, hogy a világ felhorkant volna. Holott a mi zsidóellenes intézkedéseink miatt, az egész világ kiabált!

A zsidóság tragédiáját, vagyis a keleti országok zsidóságának mai szerencsétlen helyzetét semmiféle bizonyíték jobban, mint ez a fenti képzelt beszélgetés, amely a valóságban nem történt meg, de megtörténhetett volna. Sok volna felsorolni azokat a keleteurópai államokat, ahol nincsenek ugyan nárnbergi törvények, de a valóságban már régen keresztülvitték annak csaknem minden egyes pontját. Németországban fajku talást rendeznek és aztán dobják ki a zsidókat, ezzel szemben Lengyelországban, meg másutt is, nem vesznek még ennyi járadást sem maguknak a felsőbb, vagy alsóbb hatóságok, hanem egyszerűen nem engednek be zsidót egyetlen olyan intézményhez sem, amely állami szuverenitás alatt áll. A németek precíz emberek, akik rendszert csinálnak az üldözésből is. Ők semmit sem tesznek olyat, ami ne volna kartotékokba szedve és „feldolgozva”. És valóban igaz az is, hogy emiatt szerette a világon úgy tudják, hogy a németeknél van csak igazi zsidóüldözés. Holott? Holott olyan országokban, ahol a zsidóság lélekszáma erősen meghaladja a németországi zsidókét, szintén a numerus nullus felé tendál, az állami apparátus és sok milliónyi zsidó reménytelen helyzetében még a világ józan közvéleményére sem apellálhat. Ki törődik azzal a világon, hogy nem engedik őket orvosoknak lenni, meg ügyvédeknek, meg mérnököknek? Ki törődik azzal, hogy a keleteurópai egyetemeken az ablakon keresztül hajtják ki a zsidó hallgatókat az utcára? Ki törődik azzal, hogy Pécsen doktorálni akaró ifjakat vernek félig agyon és ki törődik azzal, hogy a vilna egyetem zsidó diákjai éhségstrájkot rendeznek, hogy látnassanak a barbarizmus ellen?

Valóban igaz, hogy a „Times”-től kezdve a Kisbörgözdai Közlöny-ig folyton a hitleri zsidógyűlötről írnak a lapok, de valóhogy elszáradt több mint öt millió keleteurópai zsidónak fuldoklása, amint a gyűlö-

let tengerében az utolsó szalmaszálba kapaszkodik.

Átrétegezödni! — adótt ki a jelszó. Hát jól van, mondják a zsidó milliók, menjünk vissza az iparosmühelybe. De féltőn megállítja már őket az államhatalom és azt kiáltja oda: ne tovább! Ne légy iparos sem. Kereskedni szeretnék mint őseink, meg bankügyleteket kötni! Hogyne — mondja Koc ezredes, meg a világ többi „ezredesei”, kell a városba igyekvő paraszti osztálynak a hely, az iparban és kereskedelemben.

Átrétegezödni! — mondjuk mi magunk is. Ne legyen annyi intellektuel közöttünk, ne legyen annyi zsidó a kommerciális élet

területén. De hát hol nincsen felállítva számkra tilalomja? Hitler még engedi ületeket kölni, úgy, ahogy a németországi zsidóka, de a lengyel és más keleteurópai államférfiak, ezeket a pozíciókat sem akarják átengedni a zsidóknak. A nyugodt életkikötőt jelentő nyugdíjas állásokról le kell mondani százpercentesen, de az élet szabad tengerén utolsó szalmaszálba kapaszkodó zsidóól is el akarnak venni mindent.

Átrétegezödni — jelszó — mégsem válik fölöslegessé. Ha sakk mattot is ad nekünk mindenfél az államhatalom, ha a magánintézményeknek is nyelvvizsgát kell tenni, ha obroncok is szorítják minden kenyérkereseti lehetőségeinket, akkor is foglalkoznunk kell a móddal, hogyan tudjunk mégis utat mutatni a zsidó fiataloknak, amely tétován áll az élet kapujában és nem talál kiutat az utvesztőben, amelyet eléjük állítanak. Keserves így a lét, de élni akarásunk bizonyára győzedelmeskedni fog ezernyi akadály fölött is!

A jasi-i merénylet miatt

A kormány bezáratta az ország összes főiskoláit és diákokthonait

A minisztertanács elhatározta: új főiskolai törvény megszavaztatását, az egyenruhaviselés szigorú tilalmát és a diákoknak a politikai életből való kizárását.

Vannak természetűl ünemények, amelyekre a tudomány nem tud választ adni. De vannak olyan érthetlenségek az emberi életben is, amelyet józan észsel nem lehet megmagyarázni. Sokszor felmerült már gondolkodó emberek előtt a nagy probléma: miért van az, hogy azokon az európai egyetemeken, amelyeknél állandó a nyugtalanság, ahol a diákság politizál és sokszor az államrendet veszélyeztető kilengésekben vesz részt, mégis elűrik ezt a kormányhatóságok. Nem lehet megérteni, hogy mi a titka ennek. Hát nem volna logikus, hogyha egy munkáscsoportnak nem szabad rándalozni, ha a polgárság nem renitenskedhetik, ha mindenkinek örködni kell szigoruan azon, hogy a jogrendbe vetett bizalom ne fogjon meg senkiben sem, akkor a diákságnak a legjobb keleti államban „törvényen kívüli és feletti” helyzete szintén szűnjön meg. Csak akkor eszmélnék fel a kormányok, amikor már ürhetetlen kilengésekben ért el kulminációs pontját ez a szellem, amely természetesen nem állhat meg a zsidó diákok bántalmazásánál és a zsidóság elleni adáz harcoknál, hanem lassankint több akar lenni az államhatalomnál is. Nem lehet megérteni, hogy miért lehet 20 éves fiataloknak ilyen jogokat adni, amikor ez semmi módon sem indokolt. S nem értjük ezt a felfogást éppen úgy Lengyelországban, mint Magyarországban, vagy a cseh német egyetemen Prágában, aminthogy nem értjük meg azt semmiképpen, hogy miképpen juthott el a románial egyetemi ifjuság oda, hogy rektorok éle-

tére törjön és olyan kilengésekre ragadtassa magát, amely ártalmára van az országnak, szeggyene az iliuságnak és demoralizálja egy hatalmas ország munkás közvéleményét.

A jassy-i merénylet

Traian Bratu professzor, a jassy-i egyetem rektorát, este kilenc órakor, amikor Toma Cozma uccal lakása felé tartott, három egyén megtámadta és szóját betörték, majd késekkel összekaszabolták az arcát. Egyik fülét levágták és késsel behatoltak fülén keresztül fejébe, a gyilkos merénylők. A nagy vérvesztéséget szenvedő professzor most élet-halál közt lebeg a Spiridon kórházban, de az orvosok remélik, hogy a kiváló ember életét megmenthetik.

Bratu professzor a román tudományos élet legkiválóbb alakjai közé tartozik, akinek filozófiai munkásságát, az ország határain túl is ismerik. Soha nem volt a politikai akarnokok között, de felkészültsége vezető szerepre predesztinálták. A nemzeti parasztpárti kormány alatt a szenátus elnöke volt. Igazi európeer, hatalmas kulturájú és széles látókörű, modern világszemléletű politikus. Mindenkör bátran straszálott a demokratikus gondolatokért és ezért természetesen nem volt sohasem kedvelt a totális és diktatorikus államleléteket hirdető sorában. A reakciós egyetemi ifjuság gyűlölete hangsúlyozódott ki a bestiális merényletben, amely nem akart egyebet, mint egyszerűen lefejezni ezt a kiváló

román férfiu, aki a tudományos és politikai életnek büszkesége.

A merénylet hatása

A merénylet híre óriási felzúdulást és rendkívül nagy megdöbbenést keltett a fővárosban. A kormányt is rendkívül kínosan érintette a merénylet, mert hiszen alig néhány nappal ezelőtt alakult át, ezzel a céllal, hogy a rend minden körülmények között megővje és nem enged tovább fajulni az eseményeket. Tatarescu minisztereink, mint a jelenlegi belügyminiszter, személyesen vette kezébe a nyomozás irányítását és a merényletet követő napon kora reggel minisztertanácsot is tartottak, amelyen energikus intézkedéseket hoztak. Legfőbb ideje volt, hogy végre ez az intézkedés megtörténjen, mert az ország dolgozó lakosságának idegei a végsőkhöz feszültek, a legutóbbi hetek eseményei miatt.

Bezárják az egyetemeket

A kormány türelme ugylátszik elfogyott a Bratu féte merénylet folytán és elrendelte valamennyi romániai egyetem bezárását.

Mostantól kezdve, bizonytalan ideig nem lesz oktatás az ország egyetemén és valószínűleg nem lesz addig, amíg a falsdoztatást törvény életbe nem lép, amelyet most fog megszavazni a parlament. Ez a törvény kategórikusan megtiltja majd, hogy diákok bármilyen politikai pártba is belépjenek és csak olyan diákszervezetnek létesítését fogja megengedni, amelyek az egyetemi hatóságok hozzájárulásával létesülnek.

Készül ezenkívül másik törvény is, amely az egyenruhák viselését is megtiltja és gondoskodni kívánnak olyirányba is, hogy a szél-

Vegyen oradeai Zsidókorház sorsjegyet!

Huzás április 4-én.

FŐNYEREMÉNYEK: 1 komplett hálószoba butor, 1 komplett konyhabutor, 1 komplett szalongarnitúra

Összesen 200 értékes nyeremény

Egy sorsjegy ára 25 lei

Sorsjegyek kaphatók:

Oradea, Str. Regele Carol 9, — Cluj, Agimex, Piața Unirii 3, — Arad, Sándor Iván és társa.

sőséges elveket valló lelkészek is visszaszorítottassanak papi hivatásuk teljesítésének terén.

A diákságra vonatkozó új törvényben drámai intézkedések lesznek arra vonatkozólag, hogy azonnal kizárják az ország valamennyi egyeteméről azokat, akik valamilyen politikai szervezetnek tagjai. Ezzel valószínűleg sikerülni fog eléríteni a diákságot, a szélsőjobboldali szervezetektől.

A diákokotthonokat kiürítették már a szerdai napon és a vidéki diákokat kötelezik arra, hogy hagyják el az egyetemi városokat.

A jassy-i egyetem tiltakozik a merénylet ellen. A nemzeti parasztpárt és a merénylet

A jassyi egyetemi tanács, a merényletet követő napon Bogdan professzor elnöke alatt ülést tartott. Mialatt Bratu dékán érdekeit és együttérzéséről biztosította a súlyosan sebesült kiváló professzort.

Inculci helyettes minisztereink meglátogatta Mihalachet, a parasztpárt elnökét és sajnálkozását fejezte ki a merénylet fölött.

Radulescu Motru professzor, a bucuressli

egyetem egyik dékánja egy lap munkatársánál kijelentette, hogy: „Akkor kést és revolvert emelnek tanáraik ellen, nem közönséges gonoszlevél, hanem apagyilkosok”.

— A német-zsidó menekültek helyzete Portugáliában és Franco-Spanyolországban. Lissabon. Dacára annak, hogy a lissaboni hatóságok folyton azt hangoztatják, hogy nem üldözik az idegeneket, a német-zsidó menekültek kiutasítása folyamatban van. A Hicem főirodája Párisból, azt az utasítást adta a kiutasított német-zsidó családoknak, hogy menjenek Portugáliába, Belgiumba és Franciaországba. Számos német céget, akiknek üzleteik vannak Lissabonban, azt az utasítást kapták a kormánytól, hogy bocsájtsák el zsidó alkalmazottait. Mialatt a német-zsidó menekülteket Portugáliából kiutasítják, addig a Francoék által megszállott Spanyolországból, folyton érkeznek menekültek Portugáliába. A Franco kormány teljes mértékben a német fajelmélet befolyása alatt áll, amelynek egyik kiütőkőző és már eddig észlelt hatása, hogy zsidó nem képviselhet német céget Franco Spanyolországában.

Mindig az első helyen áll a

KATZSZÖVET

Minősége legkiválóbb!

Árai verhetetlenek!

A zsidók bátran harcoltak a litván függetlenségért

Dirmantes generális hadügyminiszter érdekes nyilatkozata a zsidókérdésről.

Kaunas. Dirmantes tábornok nyilatkozatot adott a sajtónak, amelyben a zsidóságnak, a litván szabadságharcban elfoglalt szerepéről is megemlékezik. Kijelentette többek között, hogy a zsidók vállaltva harcoltak a litván függetlenségért harcban és sokan el is estek, számosan pedig nagy kiűntetést kaptak. De még ma is, — béke idején — teljes mértékben eleget tesznek a zsidók hadkötelezett kötelességeiknek. A zsidó katonák kitartással és okossággal teljesítik kötelességeiket. Fizikailag is megfelelő emberanyagot szolgáltatnak, szélesvállú, erős fiúk kerülnek a litván hadseregbe. Számosan közülük elvégzik az al-fizikai iskolát a tartalékos tiszt tanfolyamot is végeznek. Különösen fontos szerepet játszanak a katonarvosok, a zsidó mérnökök és technikusok. Adolf Blumenthal főnöke a litván minisztériumnak.

A hadsereg nem ismer nemzeti és vallási antagonizmust egyik katonán, olyan mint a másik. A litván és zsidó katonák jól megértik egymást. Bár a zsidók életmódja magasabbfokú, mint a többi katonáké, azért mégis megértik egymást és nincs közöttük ellentét. Schnleg tábori rabbi gondoskodik a hadsereg zsidó katonáinak vallási szükségletéről. Rituális ellátást nem kaphatnak, mert különböző ezredekben szolgálnak, de a zsidó ünnepeken szolgálatmentességet kapnak. Végül ezzel fejezi be Dirmantes hadügyminiszter nyilatkozatát: A zsidók és litvánok között

évszázadok óta barátságos viszony fejlődött ki és a jövőben is az marad. Ezt a barátságot a közös érdekek is elősegítik és a tradicionális litván tolerancia is biztosítja. A zsidók megértést tanúsítanak, az ország önméltóságához szükséges anyagi és erkölcsi erőket felhozásával kapcsolatosan és minden tőlük telhetőt megtesznek ennek védelmére.

A hadügyminiszter kijelentésével mély benyomást keltettek a litván zsidóság körében és örömmel kommentálja a zsidó sajtó. A mai gyűlölettel világban jól esik felsőbb helyről az elismerésnek ez a megnyilatkozása.

— Alkotmánymódosítást vittek keresztül Törökországban. Ankara. A török alkotmányba új változtatásokat vittek keresztül. Bevittek az alkotmányba, hogy valláskülönbség nélkül, mindenkinek vallásszabadságot biztosítanak. Zsidók, görögök és örmények és minden más faj, vagy vallási közösséghez tartozók egyenjogúsítottak lettek. A nem-mohamedán lakosság is, a jövőben mint katonaságok fognak szolgálni a hadseregben, s épen olyan jogokkal fognak rendelkezni az előléptetést illetően, mint a fejtörők. Miniszteri és más magasabbrangú közhivatalokban is elfoglalhatnak állásokat.

Streicher lapját lefoglalták. Nürnberg. A „Der Stürmer“-t a kancellár kedvére lefoglalta, amelyet Streicher szerkeszt, a Gestapo lefoglalta. Ennek a lefoglalásnak oka nem az volt, mintha túl élesen támadta volna a zsidókat, hanem épen ellenkezőleg, egyik oldalán nem volt sem fagyalmazásról, sem rituális gyilkosságokról szó és ezért a Hitler híjúság nem akarta a lapot olvasni.

— 93%-ot visszautasítottak, Johannesburg. Hivatalos jelentések szerint, a dél-afrikai kormány elhatározta, hogy 1937 április hónapra 200 bevándorlóknak megengedi az ideiglenes letelepedést. A bevándorlási bizottság (Immigration Selection Board), amely P. I. Hougoubout, F. F. Kincald bevándorlási biztos, I. L. Walker munkaügyi és W. J. kereskedelem miniszterből áll, eddig a bevándorlást igénylők 93% át utasította vissza, kiknek nagyrésze zsidó volt.

Levelezés újján megtanulhatja a kettős könyvvitelt.

Évek óta nagyszerűen kipróbált és jól bevált legújabb rendszerű levelezési oktatás újján elsajátíthatja az egyszerű és kettős könyvvezetés minden részletét, előképzettség nélkül.

Hat hónap alatt szakképzett mérlegképes könyvelővé képezheti ki magát. Részvételi díj 1200 lei, mely összeg 100, 150 vagy 200 lejese havi részletekben, minden 23, illetve 4 ik levél vétele után fizetendő. Részt venni szándékozik forduljanak „F. jelleg” címen a „Népünk” kiadóhivatalához, mely után kívánságukra grátisz próbalevél áll rendelkezésükre.

HETI GLOSSZÁR

Iorga kiállása

Nicolae Iorga volt miniszterelnök kétség-telenül a legkiválóbb román történelemtudós és úgy kell vegyük — mert igaz is — hogy aki a múltba elmélyül, annak látni kell egy kicsit a jövőbe is. Ha nem is mondhatjuk el ezt minden történelemtudósról, sőt még Iorgáról sem minden időben, azonban most kétség-telenül úgy látjuk, hogy váteszl erővel int a nemzetét az elhamarodott lépésektől. Iorga sok tekintetben imponáló bátorsággal tesz mostanában hitvallást meggyőződése mellett.

Csak néhány példát sorolunk fel ezzel kapcsolatban. Felháborodásában berontott a minisztertanács ülésére és felháborodottan tiltakozott a tulkapások ellen, amely mindjában lábrakap a diákság körében. Nyolcszáz hallgatója közül összesen harminc jár az előadásokra és kijelentése szerint a diákság csak politikai és különböző pártok és frakciók saját céljaira használják fel a fiatalság tapasztalatlanságát és politikáit és nem tanulni akadó képességét. A minisztertanács méltányolta Iorga tiltakozását és szabadságolta néhány hónapra, mert elégedetlen a diáksággal és még hozzá foglalt kifogásolja ténykedéseiket.

De tovább is ment Iorga. Cikkekben és nyilatkozatokban erélyesen kikel a német náciizmus térhódítása ellen Romániában, amely egyáltalán nem érdeke a románságnak. A román nacionalizmus sajtósága és egyedülálló valami, amelyet nem lehet idegen jelvényekkel és szokásokkal inficiálni, már azért sem, mert ez elveszi sajátos népi karakterét. Nem lehet a román nacionalizmust külső jelek béklyóiba verni és nem lehet zsidó és egyéb ingek uniformizálásának alávetni. A román nacionalizmus erős valami, ideális érték, melyben mélységes érzelmek uralkodnak a személyi és közösségi szabadság iránt. En-

nek a román nacionalizmusnak nincsen semmi közössége a germán hitlerizmussal, amely minden emberi szabadságot elpusztít. Az ifjuságnak mentesülni kell ezeknek a sötét tanoknak infekciójától és végül azt hirdeti Iorga: Nem szabad a románságnak térdre borulni Berlin előtt!

Nem szeretnénk összetéveszteni a zsidóság helyesítését, az emberi fejlődésbe vetett hitnek tiszteletét. Mi nem azért hódolunk most Iorga tekintélyének és látnoki képességének, mert véletlenül, a zsidóságnak is „személyi” érdeke. Nem! Mi hittel hisszük, hogy függetlenül a zsidó problémától, a román népnek is legnagyobb életérdeke, hogy ne kerüljön a német náciizmus rabszolgájára, hanem a nagy nyugati demokráciák nyomdokain haladjon. Iorga jól látja a helyzetet. Az éhez, mátkonnyal szédített, őrtülden fegyverkez, német-ség érdeke nem azonos a román érdekekkel. Sőt, homlokegyenest ellenkező a két nép jövője. Vajha a megszédített, különböző ingekbe szédült ifjuság klábrándulna már a fekete, barna, vörös és zöld ingekből és szót fogadna, a nagy hazafinak, az igazi jó és nagy románnak Nicolae Iorgának, a történelem tudósának. A volt miniszterelnöknek kell, hogy szavát megfogadják és térjenek le a barna és más ingek veszedelmes útjáról. Mint a szabad gondolat és az emberi demokrácia vallói hajtunk fejet Iorga legujabbi levékenysége előtt . . .

Egy magyar közlő

Önfelismerése

Már irunk több ízben róla, de legujabbi cikkivel újra foglalkoznunk kell. Zsolt Béláról van szó, a budapesti „Ujság” kiváló munkatársáról, aki különben a clonisták felkérésére, épen a napokban tart előadást fajról, népről és nemzetéről, a pesti clonista szervezetben.

Zsolt Béla „Magyar misztérium” címen ír arról a kilengési akcióról, amely a magyar nagyvárosokban a napokban lábrakapott. Ir Miskolcra, ahol a nyilaskeresztesek megkezdtek pusztító munkájukat és ir Debrecenről és Pécsről is, ahol numerus nullust követelnek az egyetem félrevezetett polgárait. Párhuzamot von két jelenség között. Pécsen a moziban tüntetnek egy részben zsidó színészekkel játszott magyar film ellen is, de egyetlen szavut sincs azoknak a fajmagyar bányászoknak érdekében, akik a rossz munkatérért és antiszociális ellátottságuk miatt, lenn a pécsi tárnákban kezdtek éhségsztrájkot.

Néhány szemelvény a Zsolt cikkből:

— „Ki lakik jól ott, hogy félholtra vertek három zsidó do tort s a kedves Hunyady-film helyett, valamilyen amerikai csacsáság pereg a pécsi mozi sötétjében? Milyen ma-

gyar sebeket gyógyítanak meg a sebek, amelyeken tizenöt év óta zsidó koponyákon ütöttek? Ki tud többet az egyetemekről elzavart zsidók tudatlanságát? Is kinek jutott több klens, paciens, munkaalkalom a mások kenyértelenségéből?”

Vagy talán ezt a szemelvényt olvassuk:

— „Örök szégyenük a pécsi fajvédő háborgóknak, hogy egyetlen szavuk és gesztusuk sem volt a halálraszántak felé: mialatt csontlá bőrré aszott keresztény magyarok egymásután locsantak arccal az agyagos bányavízbe. A zsidó filmkapitalizmus ellen izgattak és harcoltak, miközben kődobásnyira, a valóban idegen osztrák nagytöke keresztény magyar munkások százait sodorta a kétségbeesett illegálításba és a halál révére.”

Elkeseredett hangon ír arról a tehetetlen politikáról, amelyet eltűr a kormány a nyilaskeresztesek részéről. Festetics gróf, negyven-ezer holdjáról nem esik szó, mert ő a nyilasok vezére, Pécsen a nyomorgó bányászokra rá se hederítenek a nagyszájú fajvédők. Csak a „zsidó” film ellen harcolnak, meg a három doktoráit akaró zsidófiut verik félig agyon. De amikor élet halál harcot folytatnak a „nagytöke” ellen a fajmagyar bányászok ezrei, amikor három millió nincstelen proletárparaszti közel van az éhenhaláshoz, akkor ők ilyen apró és a kérdés nagyságához viszonyítottan, teljesen értéktelen zsidóellenes kilengésekben éltek ki magukat. Helyes, ha Zsolt Béla és még az a kevés magyarországi, publicista ilyen formán mutat rá a visszáságokra, amelyek a közmorált annyira alá fogják ásni ott, hogy a háborgás — nem fog megállani a zsidóknál, hanem általános destrukcióba fog kirobbanni.

Reflexiók — egy reflexióra

Néhány héttel ezelőtt egy nagy cikk keretében ismeretlünk a sft. gheorghel hitközség helyzetét. Részletesen ecseleltük a hitközség anyagi és morális helyzetét, leirtuk intézményeinek jelenlegi helyzetét és említtük feltűnik arról, hogy egy ortodox imagyegyesület is működik Dr Fuchs László elnöklével. Mi nem bántottuk ennek az ortodox szervezkedésnek lényegét, csak azt a megjegyzést tettük meg hozzá, hogy volna talán mód, benn a nagy és régi hitközség keretel között, mindazokat az ortodox jellegű intézményeket életre keltetni, amelyet mi is fontosnak és jónak tartunk. Így többek között megemlíttük azt is, hogy a kitűnően megépített, de valóban üzemen kívül helyezett rituális fürdőt kellene minde- nekkelőt üzemképes állapotba helyezni.

Dicára annak a nagy magyarakodó cikknek, amelyet egy zsidó hellapban jelentett meg a sft. gheorghel ort. imagyegyesület elnöke, mi újból csak azt hangoztatjuk, hogy benn, a régi hitközségben kell „ortodoxizálni”

Minél nagyobb, annál olcsóbb!

A „SCHMOLL”-vegyész azt mondja:

aki egy zéró dobozt vásárol annak egy pár cipő tisztítása . . . 60 banlba kerül

aki egy 3-as dobozt vásárol annak egy pár cipő tisztítása csak . . . 42 banlba kerül

aki egy 5-ös dobozt vásárol annak egy pár cipő tisztítása csak . . . 32 banlba kerül

TERKA! Mától fogva csak

3-as számú „SCHMOLL”-t

vesztünk. Ez a nagyság 6 személyes háztartásunk részére a legmegfelelőbb és a legolcsóbb.

A SCHMOLLPASTA évekig eláll.

az intézményeket. Mi volna szerintünk az első lépés ehhez a megértéshez?

Ez a kérdésünk főleg Montag Imre hitközségi elnökhöz intéződik. Vegye kezébe, ismert agilitásával és tettrekészségével, megáldozatos odaadásával a rituális fürdő ügyét és mert amugy is meg van, hozassa üzem-

képes állapotba. Meggyőződésünk, hogy egy ilyen lépéssel feltétlenül kivenné „mérgelegát” az egész kiválási mozgalomnak. Ha ez megvalósul, akkor jöhetnek a többi „ortodox reformok”, amelyek értelmében, kifelé és befelé is, nagyban emelnék a hitközség hatóerejét és időállóvá tételét.

A lengyel zsidóság teljes elpauperizálódás előtt

— Koc ezredes pártprogramja —

A lengyel zsidóság olyan folyamat áradatába került, amely a megfigyelők szerint a teljes anyagi romlásához vezet. Nem lehet a lengyel zsidóság életheletőségét a nyugati zsidóság életmódjával összehasonlítani. De hiszen a lengyel parasztság életszínvonala is elég alacsony fokon áll. Viszont Koc ezredes, aki az új lengyel kormánypárt szervezését kezdte meg, kijelentette, hogy a leghatározottabban ellene van az erőszakos fellépésnek, zsidóellenes kilengéseknek, de a másik oldalon arra szólítja fel a lengyel társadalmat, hogy igyekezzék gazdaságilag a kereskedelmi és ipari szupremanciát is magához ragadni. Természetes, hogy egy ilyen irányzat a zsidóság teljes pauperizálódása felé vezet. A lengyel középosztály megerősítése lelt a közép-pártok jelszava is s ez a jelszó a zsidóság anyagi összeomlását jelenti, mert a falusi népnek a városok felé való államilag elősegített beözönlése, az intellektuelek elhelyezésének problémája, mind a zsidóság kiszorításával kapcsolatosan lehetséges.

Koc ezredes akciója nem olyan extrém, mint a nemzeti demokratáké, de finoman ad jusztálva, ugyancsak azonos célt követ velük. A paraszt Nachwuchs ne maradjon a falvak-

ban, hanem az urbanosodás útját keresse. Egy újságírónak arra a kérdésére, hogy vajon az új kormánypártba felvesznek-e zsidókat, Koc ezredes diplomatikus választ adott, de ebből is kiteszik, hogy nem akarnak zsidókat felvenni az új párba.

Mit ír a Haynt?

A nagy varsói Jiddis napilap, a „Haynt” az új kormánypártról szóló cikkében azt írja, hogy Koc ezredes, az új kurzus megteremtője, harmadrendű polgárok akarta degradálni a lengyelországi zsidókat.

Általában a hangulat nagyon nyomott a lengyelországi zsidóság körében, ami nem csupán a zsidó lapok hasábjain, hanem a zsidó sejm képviselők megnyilatkozásában is kifejezésre jut.

A zsidó diákság martiriuma

A zsidó diákság helyzete is napról napra súlyosabbá válik. A vilnai és varsói főiskolákon a gettópadok rendszere lassankint mégis a megvalósulás stádiumába kerül. A rektorok hosszú ideig ellenálltak ennek a kívánságnak, de kénytelenek a diákság terrorjának engedni, mert úgy vélik, hogy a zsidó diákok el-

különlítése után, a nyugalom ismét helyreáll majd az egyetemeken. A zsidó ifjúság lengyelországi szenvedésével egy új martíromságot jelentenek, amelynek egyes részletei nem is ismertek a világ zsidósága előtt. Hidegvérrel, bátor kitartással és csendes heroizmussal küzdenek ezek az ifjak jogaikért, bár az ellenfél kíméletlen, brutális és engesztelhetetlen. Ha keresztény diákok nem bírják már nézni zsidó kollégáik szenvedéseit és pártjukra állanak, akkor őket is megverik. A zsidó diákok bátor ellenállását legjobban jellemzi, hogy nem akarnak a „gettópadokba” ülni, inkább órákon át állanak és úgy hallgatják az előadást, vagy a földre ülnek. A laboratóriumokba nem engedik be őket és számos diáknak a sok akadály folytán, kilátása van arra, hogy elveszítse ezt a félét. De ez sem riasztja vissza őket és mintha harctér volna az egyetem aulája, minden nap újabb sebesülésekről ad hírt a sajtó.

A politikai pártok átcsoportosulása

A lengyel belpolitikában az utóbbi időben óriási változások történtek, belpolitikai szempontokból. Pilsudszky marsall halála után, pártja a lassú felbomlás jeleit mutatta, mert nem volt egy összefogó kéz, amely az elhunyt marsallt helyettesítette volna. Az országban ennek folytán, az antiszemita és szélsőjobb oldali pártok folyton erősödtek és ezért tartotta szükségesnek a kormány, hogy Koc ezredest felkérje, egy kormánytámogató párt megszervezésére, amelynek úgy tesz eleget az ezredes, hogy a zsidók elleni hadjáratot szervezett formában pártprogrammá teszi.

Az utóbbi hetekben tartottak ugyan kongresszust a lengyel parasztok és szocialdemokraták is és az ezeken hozott határozatok erősen a mai rendszer ellen irányultak. A szocialista kongresszuson az a párt győzött, amely elveti a kommunistákkal való együttműködést és az ország védelmének érdekelt hangoztatták.

A kormány általánosságban jobbfelé hanyarodik politikájával és mindjobban közeledik a nemzeti demokratá csoportokhoz. Az új párt főprogramjai: nacionalizmus, vallás, harc a destrukció ellen és szociális radikalizmus. Ez a program szöges ellentétben van a Pilsudszky marsall programjával, amelyet a világháború idején szerkesztettek, a lengyel függetlenségi mozgalom és harcok idején. — Ekkor még a demokráciának és a vallási és nemzeti türelmesség jegyében dolgoztak a lengyel hazafiak. Ma megváltozott a helyzet a lengyel politikában és ez a változás a zsidókra csak rosszal jelent.

— Vilnai sász, jó állapotba, megvételre kerestetik. Cim: „Balkirs” Braşov, Str. Voev. Mihai 3.

Kellemesen habzó,
Csodálatosan üdítő,
Fogpaszta.

Árnyképek

A zsidó hordár

Ilyen is létezik? Zsidó hordár? Hiszen a zsidók csupa gazdag emberek, akik felhalmozzák a sok pénzt, vagy már annyi pénzük van, hogy ki is kölcsönzik. Természetesen kamatra. — Így beszél a nyugatról jött ember a keleteurópai zsidó centrumokban, ami kor ránéz arra az öreg fickóra, aki kofferjét a vonat ajtajától a kocsiig cipeli. Ahoz a kocsihoz, amelynek bakján is természetesen zsidó kocsis ül. Még profiljáról is rögtön megismeri, hogy zsidó az Istenadta, de semmiesetre sem néz úgy ki, mint egy nagykapitalista.

— Hé, öreg koma, mennyi a napi bevétel? — kérdi az illető.

— Hogy mennyi a napi jövedelem? Ismétli az öreg a kérdést szokás szerint, miközben megtöri izzadó homlokát. — Hát há az Ur is úgy akarja, egyszer husz lei, más-szor harminc, de van idő, amikor semmi.

— De van idő, amikor többet ugyebár?

— Ugy legyen én egészséges, minthogy harmincnál többet sohasem. Mondja az öreg sajnálkozva.

— Na itt van tíz lei.

— Az Isten tartsa meg egészségben Önt, kedves családjával együtt — mondja az öreg

hordár. — A kocsi elindul. Az öreg úgy néz utána, mintha lovaludó élete után nézne. Azután megnézi a pénzt. Hogy milyen kérdései vannak egy „goj”-nak? — halom még, s utána nehéz léptekkel újabb csomagok után néz, amelyeket a kocsihoz hurcolhat.

A zsidó fuvaros

Nem urasági kocsis, aki a kocsi tetején ül. Kék köpenye van és egy fémgombokkal kivert bőrdöve, melyen rajta van a száma. Egyszerű zsidó fuvaros, aki koszos kis lovacskált hajszolja. Ha van egy hordó bor, amelyet szállítani kell, vagy egy köteg fa, amit házhoz kell fuvarozni, vagy bármi más, akkor csak Joskának kell szólni, a „balagole”-nak, ahogy zsargonban nevezik a fuvarost. Akármilyen elhanyagolt is külseje, munkája megbízható és ügyes a szakmájában. Néha egy kis pálinkát is iszik, mert szerinte „szükség van rá a hideg miatt” és jóízűen eregeti le a „branin”-t ajkain. Csak az ostort használja sokat lovacskájánál. Ha ezért felelősségre vonjuk, nevetve mondja: No kedves uram, bennünket nem ütnek, bennünket nem hajszolnak? Pedig mi emberek vagyunk? . . .

Igazad van Joska. Nehéz az élet manapság. De mit segítünk a jafgatással? Semmit. Tovább kell csináljuk, csak tovább, csak tovább . . .

A sivatag zsidó lakosai

Irla: Dr. Stern Alfréd. (Páris).

A Szahara északi szegélyén néhány ezer zsidó barlanglakó él. A homoksvatag közepén, két napi utazásra a tuniszi tengerparttól, keleinyugati irányban, többszáz kilométer hosszúságban hosszú hegyláncok húzódnak. Nyolcszáz méterig emelkedő meredek sziklapiramisok vad külsőt kölcsönöznek ennek a hegyláncnak. Oldalain magányos karavánutak vonulnak a homoktenger széléitől a távoli termékeny Szudánba, a trópusok vidékére. Alig egy órányira a tengerparttól megszűnik minden fa és csak 30–40 kilométernyi távolságban, ahol a forrásvíz a föld felületét elérte, akad a nedves területen egy-egy szegényes oázis pálmákkal és füvel, ahol néhány berber család szűkös megélhetést talál.

A hegyláncok, melyek a parttól egynapi vándorlásra s déli horizonton kísértetiesen hatnak, a maguk kopárságában még kevesebb megélhetést ígérnek az embernek, mint a lábuknál elterülő svatag. És mégis: magasan, a látszólag megközelíthetetlen, meredek, kopár csúcs körül egész sereg emberi lakóhely van, 2000 lakosig kiterjedt falvakban és telepken. Egyik-másik ilyen településen csak közvetlen közelből különböztethetők meg a

Jiszkor . . .

Amerre a világon zsidók laknak, vagy Adar 7-én, Mozes halálának évfordulóján, vagy pedig Erev Ros-Chodes Niszankor emlékezzünk meg azokról a nagyokról, akik az elmúlt évben itt hagytak bennünket. A zsidó vezérekről, a szellem hőrszóló, akik irányították a zsidó a világ sorsát, úgy a földi dimenziókban, mint a szférikus magasságokban. Hatalmas tölgyek dőltek ki az elmúlt évben és most emlékezzünk róluk. Erev Ros-Chodes Niszankor.

Jiszkor . . . emlékezzünk. Micsoda aratása volt ebben az évben a halálnak? Amikor hírről vettük, vagy magunk is átéljük ezeket a tragédiákat, azt hitük megremegnek a föld pillérei és nem következhet utána csak gyász és sírás. Azt hittük és úgy éreztük, hogy nem fog felszáradni a könny és életünk a gyász jegyében fog lefolyni. Amikor közelünkben elhunyt a wischnitzi rebbe, amikor elhunyt Fuchsz Benjamin íbrabbi, s amikor hírről vettük, hogy elhunyt a magyarországi zsidóság nagy vezére Frankl Adolf, vagy amikor megtudtuk, hogy az új zsidó vágynak legnagyobb emberét: Nahum Sokolow és az első szinliszta zsidó város, Telaviv megalapítója Dizengoff hagyott itt bennünket.

Ha emlékezzünk, azokról, akik a lengyel gettóknak haltak meg névtelenül zsidó hitükért, meg arról csaknem száz aldozatról, akiket arab kuligánok öltek meg a zsidóság vértel és lönyyel áztatott földjén: Erev Jiszraelben.

Jiszkor . . . emlékezzünk . . . alig néhány hónap választ el bennünket, e nagy férfiak halálának évfordulójától, meg azon tragédiáktól, amelyek most kollektive is érték a világ zsidóságát. Emlékezzünk Róluk, akik pihennek már a sírban, akik családoknak, közösségeknek és a világ zsidósága egyetemének jelentettek világlító fáklyát, vigaszt, vezérl polcot, akik után mennie kellett a zsidó millióknak. A vallásnak, a népi törekvéseknek hatalmas zászlótűzői voltak, a vezérek, akiket alant felsorolunk és a „közkatona” ezrei, akik vérükkel pecsételték meg azt a frigyot, amelyet az Örökkévalóval kötöttek.

Legyen az Erev Ros-Chodes Niszán az emlékezés napja és áidozzunk mélységes kegyelettel, az elmúlt év nagyjainak és mártíromságot szenvedett nemetországai, lengyelországi s másországbeli zsidó festívóereinknek.

Kiváló rabbinagyságok, akik az elmúlt évben elhaláloztak:

- R. Benjámin Fuchs, Oradea, R. Chájim Joszef Rosen, Doinasz, R. Gerson Avrohom Goldberger, Tiszabercel, R. Méir Rosenberg, Kopuvár, R. Gerson Stern, Ludus, R. Jiszroél Hager, Vizsnitz, R. Chájim Schorr, Bucurest, R. Chájim Mordcháj Jáka, Gattlieb, Miskolc (szefard), R. Chájim Zalmen Moskovits (dájón), Tokaj, R. Nóchüm Friedmann (Rebbe), Bojan, R. Jiszroél Lebovics (dájón), Zenta, R. Perez Tajvijó Stein,

די פערדייליגסטע טראדיציע.

דער יום טוב פסח! שטאלץ פיהלמ יוד יעדער יוד אין די טעג ניי און שטארק פערבונדען מיט דער נרויסקייט פון יצואת מצרים שטאלץ איז אויך די הויפּרוד מיט אידע שפייזען צום סדר. ווייל ווי זענען צופערדייטעט מיט צערעס אונד דארום כשר אונד שמאקהאפט. מיט פרייד שמעלמ ויע די שפייזען צום טיש. ווייל ויע ווייסט. דאס דיא זענען פערדייטעט ווארדען מיט צערעס וועלכעס איזט ועדר נאדדעהאפטן לייכט צום פערדייען אונד שטרענג כשר לתת הפסח

צערעס

איזט א 100% טיין ריינעס פפלאנצען פּעטמ.

- Gölnic, R. Chájim Fels Spitzer, Jámi, R. Avrohom Frankl Budapest, R. Simajn Lebovics (dájón), Pozsony, R. Smülél Dóvid Krausz, Sárrétudvari, R. Chájim Cził Ehrenreich, Mád, R. Jiczchok Cził Amszej, Zboró, R. Jiczchok Eisik Adler, Szeredénye, R. Jiczchok Schwarcz, Dragomiresiti, R. A. S. Pfeffer New York z. c. l.

felak, melyek ugyanabból a viharvert szürke-vörös kőből vannak, mint maga a szikla. Egyes kiszögelléseken trónoló sasfészkek, alig tűnnek elő a hasonló színű környezetből, de ezek legalább felemelkednek a talaj fölé és így a nap, a szabad levegő hozzájuk férközik. A legiőbb telepítés azonban egyáltalában nem látható. Az emberek ugyanis, akik itt laknak, a földbe ásták be magukat, mint a vakondok. Gabes oázisából meglátogattam Matmeia barlanglakóit. A sivatagi hegységbe meredek szakadékokon lassan fellelé csavarodva visz az út. Néhány karaván jön szembe teveháton, melyek a drága ivóvizért nyergolnak be Gabesbe. Mert a Djebel Demmer sivatagi hegységében, vagy a Ksour hegyetlen egyedül a ciszternák vizére vannak utalva, melyek esőben szegény hónapokban elapadnak. Négy száz méternyi út után vad tisztásra érünk, melyet kopár hegyek öveznek. A hold kráterei mutatnak ilyen képet a messzelátón keresztül.

Ezen a fensíkon kezdetben semmiből sem következhetnének emberi lakóhelyekre. Csak a francia helyőrség számára emelt néhány ház tűnik elő a hőtérből. De a földből egyszerre csak itt-ott előbujik egy ember, egy teve és a krátereszerű nyílásokból füstöt látunk felemelkedni. Az agyagos, légy vörös talajban tíz

méter átmérőjű és tíz méter mély lyukak vannak ásva, ezeknek a világlátóudvaroknak a mélyén gyerekek játszadoznak, aprójószág és szárnyas tartózkodik. A világlító udvarba csak alagúton át juthatunk be, melynek bejáratát azonban csak a helybeliek ismerik. A meredek falakba azonban négy öt oldalnyílás van, mely néha lételemetlenül rétegeződésben ember lakóbarlangokat foglal magában. Itt vannak az olajmalmok, iskolák, község ház ületek, gyülekezőhelyek és az ott lakó zsidók zsinagógája is.

Valóban bibliai szerszámokkal vannak ezek a barlangvárosok a puha talajból kiásva. A zsinagóga padjait is a talajból vágták ki, melyet köröskörül takarókkal fedtek be. A mennyezet csucsívben végződik. A frigszekrény előtti magas imaszámoly van, melynek felső szélén, a termékenység szimbólumával, több ezüstös gránátalma ékeskedik.

A zsidók legiőbbnyire szabók és aranyművesek, ők készílik a bentlakók részére ezüstből a lábpereceket, karpereceket, fülbevalókat, melyeket asszonyok és gyermekek viselnek. A bibliai zsidó alakok típusa még sokkal kifejezőbb a Szahara oázisában, U-ában, Algeria legérdekesebb centrumában. Még nomadizáló sivatagi zsidók, a Jehud el Djerid, is élnek a Szaharában. A városiak megvetően

„behuclm” „kintről valóknak” nevezik őket. Ezek a sivatagi zsidók híresek a bátorságukról. A zsidó vallásról csak egészen primitív tudat él bennük. Csak a zsidóság alapeleméről, a mózesi törvényről, diaszpóráról és megváltásról érkezett hír hozzájuk. Még rablásra vonulnak és az imádkozáshoz is fegyverrel gyűlnek össze, a Talmudról nem tudnak semmit és primitív istenük neve: Szidra Massza, Mózes az ur . . .

Uiban az Odyszeusz sziget, a lolofagok szigete felé, a mai Djerbában, Medonine fővárosban is találni zsidókat és berber zsidókat, mindkét csoport felette primitív osblakásokban tanyázik.

Sok régi maradvány van az északafrikai zsidók szokásaiban és szertartásaiban. Sziklát, barlangok, folyók istentele az arabok és berberektől került hozzájuk. A ruházatban, fejviseletben is sok a kölcsönzés. A fejüket simára beretvállják, csak középen van egy hajcsomó, aml mohamedán szokás.

Szinte gyermekkorban házassodnak. A zsidó nő sokkal szabadabb, mint az arab nő. Fátynól nélkül jelenhet meg az uccán. A családi élet igen bensőséges.

Az Alliance iskolái lassanként európai szellemet visznek be a sivatagi zsidók új nemzedékébe is.

A világ legnépszerűbb rebbeje...

Fényes esküvő a „gerer rebbe” udvarában, aki dús gazdag ember és nem fogad el pénzt hivatól, hanem inkább segíti őket tanáccsal és pénzzel

Egy dinasztia, amelynek sokszázezer hiva van és 700 család él belőle. — A „rebbe”, aki kitűnő üzletember, maga intézi erdőségeinek és varsói, lodzi, szentföldi üzleteinek ügyeit. — Amellett naponta fiz órán át tanul. — A rebbe-cen művelt, fiatal asszony, aki több európai nyelvet beszél

— A „Népünk” eredeti riportja. —

**Reb Arje
Löb ben Avrohom
Mordechai Alter gerer rebbe**

kintetbe vesszük, hogy világszere több száz-ezer hiva van, akkor értékelhetjük csak kellőleg, mit jelent ez a szó „gerer rebbe”.

A rabbidinasztia alapítója *Izaak Meier ben Israel Alter*, aki a gerer rabbinak fiaként született, de élete javarészt Varsóban töltötte, csupán halála előtt vándorolt vissza születési helyére. Izaak Meier korának egyik legnagyobb rabbinikus tekintélye volt, resp. zsumokat írt Chulin traktátushoz (1866), öt kötetet írt a Kiddusim traktátushoz, amelyet a múlt század hetvenes éveiben jelentek meg Varsóban. Izaak Meier rendkívül népszerű volt, amelynek egyik jele, hogy halála után sok-sok ezer lengyelországi fiugyermeket neveztek el „Izig Meier”-nek. Ugy ismerték annak idején, mint „az öreg gerer rebbe” vagy „kiddusim Rim”. Mivel fia még az „öreg” életében meghalt, most unokája, a 75 éves *Reb Arje Löb ben Avrohom Mordechai Alter*, a gerer rebbe.

Nagy tekintélye van, nem csupán a gerer chasszidok között, hanem a világ ortodox-táborában is.

Egy nagy esküvő

Nem nagy ritkaság ugyan a gerer udvaránál egy esküvő, mert hiszen a rebbe-négy fia és négy leánya van, akik legidősebbjének férjhezadandó leányai és nőülendő fiataloknak, de azért ez az esküvő, amelyet most tartottak, különös érdeklődést keltett. Az esküvő különben is akkor időben volt, amikor sokan járnak a gerer udvarhoz egy kis vigaszért. Egy kis vigaszt akar látni a sok keserves megpóbtatásokon átment zsidó és ezért különös örömmel megy egy ilyen esküvőre. De még nagy zsidó világapok is elküldték tudósítót, mert érzik, s tudják, hogy a sok szomorú hír mellett, amelyet a világból naponta közölniök kell, jól esik egy kissé vigább és könnyebb fajsúlyu eseményekkel is traktálni az olvasók táborát. A sok árnyékot adó zsidó életben, egy kis „óázis” egy ilyen családi esemény, a gerer rebbe udvarában.

Amit még tudni kell Ger-ről

Ennek a kis városkának jelentőségét a rebbe-dinasztia adja. Gerben összesen 700 család él, ami a város nagyságához mérve, nem ad teljes zsidó karaktert a városnak. Más kérdés az, de nagyon is lényeges, hogy miből él ez a hétszáz zsidó család? Egyszóval megmondhatjuk: főbevételei forrásuk, a rabbiudvar. S ezzel megmondtuk mindent. Így az elmúlt télen, amikor a rebbe Palesztinában járt, valószínűleg éhínség tört ki a város zsidó lakosságára. Volt sok olyan zsidó ház, ahol még burgonyára sem tellett. (Ez is zsidó sors esküvőit „vig” riport közben, egy kis nyomor-

kép, mert nem megy másképen). Nincs zsidó nagy üzlettulajdonos Gerben, csak kis szatócsok és kispárosok de ezek a kis existenciák évek óta már csak életstandarjuk felől tudják fedezni üzleteikből. Ezért nem tud élni a „rebbe-udvar” nélkül, a gerer zsidóság. Csak a chasszid idegenforgalom adja meg lehetőségét annak, hogy élhessenek.

Nagy ünnepek idején a varsói gerer kisvasut zsúfoltan közlekedik, főleg Roshasonoh és Kippur napja között. 6—8000 zsidó érkezik ilyenkor oda, akikkel a husz „hivatalos” vendégfogadó nem tudja befogadni, ugyanannyira, hogy minden egyes ház egyuttal szálló is, ahol bármennyire olcsó is az ellátás, mégis marad annyi nekik, hogy tovább folytassák szegényes életüket és egy kissé törleszthesenek adósá-gukból is.

Egytűben megkérdezték a gerer rebbet, hogy miért lakik egy olyan kis hirtűdségben mint Ger, s miért nem költözik be a háromszázezer főnyi zsidóságot magába foglaló Varsóba? A kérdésre humorosan a következőket válaszolta a rebbe:

— *Inkább vagyok a kis Gerben rebbe és chasszidjaim legyenek a varsói zsidók, minthogy Varsóban legyek rabbi és hivaimek legyenek csupán a gerer zsidók!*

Fogadtatás a rebbe udvarán

Az esküvő előtti nap délutánján ünnepl hangulat uralkodt Gerben. Csak kevés bocher ül a talmudfoltások előtt, a többiek nagyrésze künn álldogál csoportokban. Hosszu kalfőknökben álldogálnak, magasszerű csizmában és nagyon hosszú tincsekkel. Évekkel ezelőtt a fiatalok „modern”-ek akartak lenni és pófszukat egy kis hátrafésűlték. A rebbe észrevelte és figyelmeztette őket, hogy ezt ne tegyék és hecsületbeli kötelességüknek tette, hogy pájszúket olyan felülden viseljék, amennyire csak tudják. Nem szabad elfeledjék, hogy ezeknek a bochereknek nagyrésze jómódu chasszid szülőik gyermeke. Nagyrésztük nincsen még husz éves sem, fiú és vejei olyan „töke-erős” szülőknél, (lengyel viszonylatban „töke-erős”) akiknek legfőbb gondjuk az, hogy gyermekeiket tanuljanak — csak tanuljanak.

Az udvar lassankint megtelt érdeklődő chasszidokkal. Jön az egyik gabbe, keze teli süteményekkel és egy üveg pálinkával, elfoglalja azt a helységet, amely máskor várószoba, ahol azok álldogálnak, akik bebocsátást akarnak a rebbehez. Most jön a vőlegény. Fiatal ember, szép fénylő kalfőknökben, fején magas kalap. Utána nagy csapat chédegyerek tolong, akik megcsodálják a szép kalfőknököt. Körülállják a chasszidok, „solem”-et adnak neki, majd leülnek egy hosszú asztalhoz, ahol sütemény van és jó erős sligovitz és a bocherek kis könnyed talmudikus szemelvényekkel traktálják a vőlegényt, aki zavartan mosolyog.

Hogyan gondoskodik

a 75 éves rebbe gyermekeiről

A vőlegényt *Dan Alter*-nek hívják. Apja, Reb Ise Meier Alter a rebbe fia, akinek könyvkereskedése van Gerben. Szokás Gerben, hogy nem csupán „szellemi”-ekben gazdag családokkal házasodnak, hanem a fiatal-ság anyagilag jólszituált családokkal is összeházasodt, így a mostani vőlegény apósa gazdag lodzi kereskedő, aki leányával 20.000 zloty hozományt adott. Hogy mihez kezd a vőlegény a pénzzel? — kérli az egyik chasz-

szid. Ne legyen erre senkinek se gondja. Va-lamelyik üzletbe investálják, amely a rebbe felügyelete alatt áll. Mert végeredményben a gerer rebbe kitűnő üzletember is. De ezt nem szabad tőle rossznéven venni, mert hiszen rendszerint *nem fogad el hivatól pénzt*. A hívő megírta egy „vititit”, majd a rebbe elé került, alig néhány percre és elmondja neki gondjait és bánatát. Azután ad valamit a gabbenak, ami a gabbeé, de különben semmit sem. A rebbe, sok kiadást igénylő udvar-tartását sokirányú és nagyjövendelmű üzleteinek hozadékából fedezi. Keletgaliciában nagy er-dőségek vannak és számos üzletbe társ Lodzban és Varsóban. Legutóbbi palesztinai tartózkodásakor ott is vett egy földbirtokot és egy tel-avivi bérházat. Így és ezért nincsen szüksége chasszidjai támogatására, hanem inkább 5 támogatja sok-sok hivat. Igaz, hogy sok chasszid boldog volna, ha üzletéhez bármilyen módon társulna a rebbe.

Honnan van

mindenre ideje a rebbe-nak?

Honnan veszi a rebbe az időt, ehhez a sokirányú elfoglaltsághoz? Napi beosztása a következő: Minden reggel fél 5 kor kel fel és három óra hosszáig tanul. Nyolc óra körül elvégzi a reggelt imát. Dél előtt 10 és 12 óra között és délután 3 és 6 óra között fogadja hivat, megbeszéli velük magán- és üzleti bajait. Üzleti ügyekben különösen vezátus. Este megint tanul és csak ezután ér rá magán-ügyekkel foglalkozni. Bár tul van a helvonen, napi programján nem változtat és még ma is minden egyes részletkérdést maga intéz el.

Csak ünnepnapokon történik változás a napi programon. Az esküvő napján nem fogad egyetlen chasszidot sem, csak közvetlenül az esküvő előtt fogadja néhány külön kedvelt hivat. Rabbi Abraham Mordechai Alter gyorsan jár fel és alá szobájában és üdvözli az ujonnan belépőket. Dacára korának, nem meghajlott és circa ragyog a boldogságtól.

Az esti »program»

Este kilenc órakor már minden előkészület megtörtént, a rokonok és barátok mind összegyűltek. Az asztal, amelyet a Bet Hamidrashban állítottak fel, már korábban körülültek a chasszidok és bocherek. A fiatslóság egy része felmászik a templom ablakaira, cszlopsira, odakötözt magát hozzá és ugy nézi órákon át, amíg lezajlik a nagy ünnepség. Ez az odakötözés olyan komplikált és annyira kipróbált módszer, hogy nem lehet mód arra, hogy egyik másik kikötözze magát és lecsusszék, ami a többit is magával rántaná.

A menyasszony bevonulása

A menyasszony egy szomszédos házban töltötte a napot és csak most először lépi át a rebbe udvarát. Zene kíséri, chasszid zenészek s bár rövid az út, azért sok százen kísérik és megcsodálják a menyasszonyt kincset érő ruháját. A gerer „udvar” bejáratánál a rebbe-cen fogadja.

A rebbe-cen nagyon fiatslós kinézésű, úgy mondják világi dolgokban is igen művelt és több európai nyelvet beszél. Átöleli a menyasszonyt, akit így vezet a chüpe alá. A szer-tartás olyan, mint más vallásos esküvőkön, de amikor vége van, mindenki a rebbehez tolong, hogy az első között legyen, aki gratulál neki és szerencsekívánatait kifejezi.

A zenészek játszanak és azután asztalhoz ülnek. Künn állnak azok, akik nem férnek be a nagy terembe és vígan beszélgetnek. A gerer zsidók, meg a bocherek egyrésze. Közben be-futottak az esti vonattal, a friss varsói lapok és olvassák, a legújabb híreket. Mi történt Berlinben, Lembergben, Palesztinában? és utána felsóhajtának: „mi lesz velünk? . . . de azután közbeszóli a másik: de legalább ma ne szomorkodjunk, mert ma a vigasság napja van.

Éjfélre jár már az idő. Benn, a tulzsúfolt Bet-Hamidrasban a rebbe Tórárt mond és beszél a zsidó gondokról, amelyről nem tudunk másképp szabadulni, minthogy hittel hiszünk és bizunk a jövőben. Mindenki feszült figyelemmel hallgatja. A vendégek, a hiva, a bocherek. A fiatslóság is órákig ül fenn, odakötöztöten a magasban és hallgatnak, figyelnek. Azután újra megszólal a zene és a rebbe feláll és maga is eltáncolja a „micve-táncot”...

HIREK

Naptár 5697

Péntek: Adar 22, márc. 5.

Szombat: Adar 23, márc. 6. פ' סדר

Heti szidra: ויקהל פקודי

Heti haftóra: ויהי דבר ה'

Szombat kezdete:

Üzlet bezárás 5.57

gyertyagyújtás 6.07

Istentisztelet kezdete 6.20

Szombat befejezése 7.12

Ros Chodes Niszen bencsolás.

Szombat, márc. 13 án: Ros Chodes.

Hiszkor . . .

Fuchs Benjámín zcl. emlékezete

Most egy éve annak, hogy tragikus hirtelenséggel elhunyt az oradeai zsidóság világhírű főrabbija. Az évforduló alkalmából gyászos kegyelettel emlékezik meg róla régi hitközsége és díszes síremlékét is felavatja. Ez alkalommal adjuk a kiváló főrabbi alanti méltatását.

Most egy éve adtuk vissza az anyaföldnek azt, ami Fuchs Benjámínból mulandó volt — a porhüvelyét. Tízennyolc éven át volt az oradeai zsidóság lelki vezére, tanítója, mestere. Szívósága, nemes ember-szeretete, puritán egyszerűsége, szerénysége, kristálytisztá jellege nevét örökidőkre emlékeztetett az utókor számára.

Jelen visszaemlékezésünk keretében, csupán mint az Ige lelkes és ihletett hirdetőjéről akarunk emlékezni. Órási talmudi és midrásirodalomunk tanuskodik mellette, hogy bölcseségek nagy súlyt helyeztek a szívvel-lelkel lenyűgöző hitzónoklataira. Sokszor találkozunk a zsidó irodalomban, szótököket dícsérő jelzőkkel, de korholó kritikával is. A Szenahedrin traktátusa azt írja: „Az

Néhai Fuchs Benjámín zcl. oradeai főrabbi

Örökkévaló megmutatta az első embernek, minden idők szónokait és vezéreit". Amikor Ben Zoma meghalt, azt mondja róla a Talmud: „Meghalt ben Zoma, oda a szónoklat ragyogása". Majd másutt: „Menechem bár Josze szónoklása alatt úgy álltunk ott, mintha a füstölgő Szináj előtt álltunk volna".

A gónok idejében is nagy tiszteletben álltak a nagy hitzónokok. Így híresek voltak Szádja gaon arab szónoklatai. Rási is idézi R. Mose hadarsant és R. Simont, a hitzónokot.

Mindezek előrebocsátása után, láthatjuk, hogy milyen fontos tartozéka volt a vallás és az élet kiemelkedőbb mozzanatainak a lélekbeli-lélekbe átmívelő, szívvel-lelkel szóló és a meggyőzés erejével ható élő szó. Ne feledjük el, hogy a mai kor éghőrében élő ember joggal táplál bizonyos

Gyermeke iskolába jár?

Gondoljon egészségére!

Lássa el **SENLASLO** (Szt. László)

fertőtlenítő toalettszappannal

DENTONAL fogpasztával

Üdit — Fehérit — Fertőtlenít

eszétlélket igényeket, az igének hivatott hirdetője iránt. Annál szonorubb, hogy országgrésznkben, a vallásos hitzónoklat, retorikai érték és felépítettség szempontjából, — sajnos — teljes hanyatlásnak indult. Csak ezek után tudjuk értékelni és méltányolni azt a hatalmas veszteséget, amelyet ebből a szempontból is érezhet az ardeai zsidóság Fuchs Benjámín zcl. halálával. Mint szónok, az ortodox zsidóság körében nálunk teljesen egyedül állott, képesség, forma iökély és elokvonca szempontjából. De még a külföldi nagy zsidó metropolisok sem nagyon dicsekedhetnek hasonló szónoki tehetséggel. Külföldön ritkán volt alkalma beszélni, leginkább kongresszusokon, így Zürichben és Bécsben beszélt és szavalt mindenkor súlyt jelentettek és megbecsülést az oradeai, sőt az ardeai zsidóságnak is. Képesen tudják, hogy hét évvel ezelőtt a berlini hitközség akarta meghívni rabbijának.

Oradea, a régi „Várad“ légkörében nőtt fel. Hus a husunkból, vár a várunkból. Ez esendült ki minden mondatából. Korunk levegőjét szította magába, ő sze volt nőve a napi problémákkal, a gálat tragédiáját nem nézte páholyból, — mint sokan mások — hanem együtt érzett és velük vérzett testvérelvel és akár Németországban, akár másutt a világon ártatlan zsidó vér folyt, akárhol vették el szegény zsidók existenciáját, ha bárhonnan sóhajok szálltak felébe, akkor ennek mindég visszhangja volt beszédeiben. Sirt, zokogott, jajongott ajkain a zsidó nép fájdalma, amikor a szószékre lépett.

Amikor imágyen sirt a zsidó nép millióival: »Mint üzött vad oda vagy dobva a végeleáthatatlan nincstelenség mezejére. Ott fetrengsz véredben s mindenki lenéz Téged. Mögötted szédült existenciáid, felperzselt templomaid, Tóratekerceid és megbolygatott sírjaid, szétzuzott sírköveid. Előtted hatalmas kérdőjelek légiói és egy hulligánlelkű komisz világ. De a mártíromság dicseksorozát ellenségeid sem tagadhatják meg tőled Csak tápláld a reményt, drága népem s ne vegyen erőt a csüggedés lelkeden. Nagyobb erő él az áldozatban, mint hóhérjaidban. Bödomájich cháji! véred hullása dacára élni fogsz!« Így sirt a nagy szónok, a hallgatósággal együtt a zsidó nép millióinak tragikus sorsa felett. Beszédeinek szellemét elejétől-végig a régi iskola lengte át, de külföld formáiban, a retorikai felépítettség és stílus tömörségben, korunk mintaképen csiszolta briliánsná.

A szónak hatalmas művésze volt Fuchs Benjámín zcl. főrabbi. Széles alapokon felépített beszédei, általános keretek között mozogtak, de minden egyes hallgatóban azt a benyomást keltették, mintha hozzá intéznék szavait, mintha az ő töprengéseire, gondolataira, adna választ és válna jövőendő utjaln, utmutatójává. Ott állott a frigysek-reny előtt és hirdette az utat, amely a megneemesedés felé vezetne.

De nem csupán mint szónok, hanem mint homelétikus, mint Irásmagyarázó is kiváló volt. A hitzónoklat kiapadhatatlan kincsésbányája: a tñách és a midrás. Fuchs Benjámín mestertlen kezelte ezt az anyagot és kutatásainak eredményeivel telleszórta hitzónoklatait. Leszállott a Talmud és Midrás mélységeibe és igaz gyönyöket hozott fel onnan. Találóbhnál találóbb Irásmagyarázatait, dívré tórájának szái még sokáig élnek majd az emberek emlékezetében.

Iskolázott, egyeneslogkódu gondolkózásmóddal a legkomplikáltabb midrásmagyarázatokot is világos szép szavakkal világította meg. Nemes pátosz, orgánumának orkesztere, minden skálában ellenállhatatlan volt.

Sok korunkbeli szónok lebecsült hallgatóságát. De a megboldogult főrabbi komolyan vette a Talmud (S.ó'a 40[a]) ama mondását: émász ciburt. Vagyis becsültük meg a hallgatóságot és fogjon el bennüket elfogódottság, amikor közönségünkhöz szólunk. Ő mindenkor a legnagyobb megbecsülést mutatta hallgatóságával szemben. Ha csak ideje engedte, mindég lelkiismeretesen készült beszédeire. Fiatalabb éveiben szóról szóra leírta beszédeit. Később nem ért erre rá, de nem is volt rá szüksége. Készületlenül azonban sohasem állt hívei elé. Alapos munkát végzett, megkonstruálta, felépítette beszédét, mielőtt a szószékre lépett volna.

Távoza léptekkel ment fel a frigysek-reny felé vezető lépcsődn. Eőbb a frigy-láda kárptájának szőjletére borult és ájtatos imában kért erőt szavaihoz és a hallgatóságnak figyelmet és megértést. Azután megjelent páriarcha'is alakja a szószéken. Arca sápadt volt, megilletődött. Első szavait bágyadt csendes hangon mondotta el, de azután folyton fokozta hangját, míg végül mennydörgött és búvületbe ejtette hallgatóságát.

Kitűnő memoriája támogatta szónoklatában. Soha nem akadt meg egy pillanatra sem. Homiletikája sohasem volt elvonat, sohasem volt pilpulistikus, mint számos ortodox hitzónoknak, hanem mindég benne volt a napi élet ezernyi problémája. A szemében jellobogott a szinájí tűz, fizikai alakja is mintha megnőtt volna, a beszéd folyamán. Arcjátéklában átélte mindazt amit mondott és hallgatósága, mintha hipnotizálta volna őtet, úgy figyeltek szavaira. Fuchs Benjámín zcl. elmondhatta volna magáról Jesajah prófétával: „Az Örökkévaló megáldott engem az ékesszólás nyelvével, hogy a bágyadt lelkekbe és elalélt szívekbe új erőt és lelkesedést öntsenek Istennek elevenen ható erejével".

A szószék volt mindene. Itt élte ki egész egyéniségét maradéktalanul és százszázalékosan. Hiszen a szavak Mestere ott is halt meg, a szószéken, amikor járadtan, betegen, haldios kórral testében és járadt lélekkel, aranyszavának erejével akart hatni zsidó testvéreire. És ott hanyatlott le az örök enyészettel. Élete volt a szó és ez volt halála is. Így halt meg a szónak halhatatlan mestere.

Kihűt a szív, kialudt az elme lángja, elnémultak a beszédes ajkak. Szívünk összeszorul, ha elgondoljuk, hogy ez a férfiu, akire szeretettel és büszkeséggel tekintett az egész vallásos zsidóság, immár egy éve nincs közöttünk. Meghalt . . . de tovább él . . . közöttünk, lelkünkben, szívünkben és márványdíj maradandóbb emléket állítottunk neki . . .

Az ardeai zsidók találkozóhelye!

BERKOVITSNÉ
(Oradeáról)

orth. kóser étterme

BUCUREȘTI,
Str. Lipscani 7.

Telefon: 462 91

Socac hátamögött. Postavámmal szemben.
Elsőrangú erdélyi konyha

Az otthonukból elűzött spanyol-zsidók
egy töredékének multjából...

Évszázadokon át nagy szerepet játszott a spanyol-sze- fárd zsidóság a román történelmi mult kialakulásában

Szefárd zsidók jártak közbe a török szultánnál, román fejedelmek érdekében. Vitéz Mihállyal együtt, a felkelésben résztvevő szefárd zsidókat is legyilkoltatott az akkori török szultán. — Ki volt a Péle-jóéc szerzője? — Amikor egy spanyol-zsidó volt Bucureshti polgármestere. — Ki volt Jaques M. Eliás? — Ki építette fel a bécsi schönbrunni császári kastélyt?

— A „Népünk” eredeti történelmi riportja, —

Bucuressti. Nem foglalkozhatunk a romániai ugynevezett „spanyol-zsidók” történetével, mivelhát még visszatekintést nem adunk a romániai zsidóság multjáról. Ha nagyon régmúlt időkre emlékszünk, akkor kezdhetjük rögtön Josephus Flavius-sal, aki már ír a „Dáciában” lakó zsidókról, aki szerint dáko román terület, a mai Transylvania, tehát a népvándorlás előtti időkre visszamenőleg látozott területén zsidókat. Ha pedig Rosanes történelemtudós kutatási nyomán indulunk el, akkor láthatjuk, hogy már Traján császár idejében, a második templom pusztulása óta, volt egy-egy zsidó sziget az itt élő népek tengerében. Így a Dobrudzsai Silistrában voltak már ekkor zsidók. Dobrudzsza-Dorostor, Constanța, a régi Tomis és Galați a régi Galți olyan háromszög, amelyben a román történelmet megelőző időszakban is zsidók éltek. Jellemző, hogy Moldovában van egy hegy, amelyet ősidők óta Ildovescnek neveznek. Ha azonban nem megyünk lépésről-lépésre, a romániai zsidóság történelmi léte és fejlődése nyomán, hanem csak a spanyol-zsidóság itteni letelepedésével foglalkozunk, akkor felmerül mindenképp a kérdés, hogyan, illetőleg honnan kerültek a szefárd-spanyol zsidók Romániába?

A mai generációnak, amely iskolában jár nem kell sokat magyaráznunk, csak annyit, hogy a régi ó királyságbeli területek évszázadokon át a török hódoltság alatt éltek. Konstantinápoly szultánjainak hűbéri területe volt Moldova, Muntănia, Olteniă, aminthogy a török hódítás akkoriban kiterjedt az egész Balkánra, sőt egyidőben még a mostani Ukrajna területéhez tartozó Podolia is török tartomány volt, nyugat felé egész Bécsig portyáztak a szultánok janicsárjaival.

Az ókirályság elég sokáig volt török uralom alatt, már pedig a csaknem 500 éve Konstantinápolyban és egyéb török területen lakó kereskedelemmel foglalkozó spanyol zsidók eljutottak ide is, ahol letelepedtek.

Befolyásos spanyol zsidók támogatják Moldova fejedelmét a török portánál

A XVI. században jöttek az első szefárd zsidók Török- és Görögországból, főleg Adrianopol, Rusciuk, Giurgiu és más helyiségekből Walachiába, míg Moldovába inkább nyugat felől vándoroltak be zsidók. Az akkori fejedelmek hol jól, hol rosszabbul bántak a letelepedett zsidókkal. Míg Törökországban nagy szerepet játszottak a zsidók, addig itt, a vazallus területeken, nem bírtak megfelelő jogokkal. A XVI. század kezdete óta a két „hospodar”, a szultán adófizető vazallusa volt és rendszerint ellenséges szemmel néztek a zsidókat. Különösen IV. Lapușan Sándor idejében volt elnyomásban részesültek (1553-61), aki Moldova ura volt, de VII. Béna Péter idejében nagy adókat fizetgettek. Amikor pedig elkergették a fejedelemség éléről, akkor mégis egy konstantinápolyi befolyásos zsidónak, Askenazi Salamonnak köszönhette, hogy visszakérülhetett helyére. Ugyancsak erről a zsidóról jegyzi fel a történelem, hogy a walachai uralkodójának, Mircea Sándornak 1680 körül nagy segítségére volt abban, hogy továbbra is uralkodhassék, mert a szultánnál ez ügyben hathatósan közbejárt. Áron Emanuël tirannus, aki maga is zsidó származású volt, kezdetben jól bánt a zsidókkal. De amikor 1600 körül Vitéz Mihállyal együtt felkelést szítottak a törökök ellen, akkor őt is, meg sok szefárd zsidót is legyilkoltatott az akkori török szultán.

Amint fent rövid néhány sorból látjuk, a romániai zsidóság története hosszú évszázadokon át a konstantinápolyi szultáni udvartól függött. Természetesen a spanyol zsidóknak nagyszerű kapcsolataik voltak a török uralommal, mert ott régen nagyszámban éltek zsidók, akiket testvérülnek tekinthettek, hiszen onnan közülük is származtak.

A romániai spanyol hitközségek történelmi multjából

Habár a bucuressti szefárd (spanyol) zsidó hitközségnek csupán kimutathatóan kétszáz évvel ezelőtre vezethető vissza történelmi multja, azért kétségtelenül megállapíthatjuk a fenti történelmi adatokból, hogy sokkal régebben volt már jól megszervezett közösségük. Ezt a bucuressti zsidó régi történelmet kutató Mentés Bally, aki Szambulból került a hitközség élére, lejegyzéseiben szintén megállapította és kimutatta, hogy már előbb volt meg a Chevra Kadisa, mint maga a hitközség. Ezt igazolják egyébként a temetőikben visszamaradt műemlékek is.

A spanyol hitközségek élén régebben nemis a mai értelemben vett rabbik állottak, hanem chachamok, akik főleg a közösség érdekében végzett társadalmi jólét fokozásával tűntek ki. Így többek között kiemelkedett működésével a siliistriai Mamordel, aki a „Péle Joec” szerzője, aki ki is adta ezt a közismert „műszer-széfert”.

Híres volt és kiemelkedik a Sarajevoból áttelepült Eliezer Menachem Papo, aki 1780 körül jött az országba. Papo ugyancsak a zsidó szociális intézmények fejlesztése körül tűnt ki, aki azok alapjait vetette meg és ma is, mint azok fundamentumának lerakó kiváló chacham-nak ismeri a zsidó történelem. Általában a bucuressti zsidó vallást vezetőik is, a történelmi idők folyamán, inkább karitatív intézmények alapításában és kiépítésében tűntek ki. Kitűnt a spanyol zsidó élet szellemi alapjainak fejlesztésében, aki a családi életben rejlő ősi tradíciók fenntartását hirdette Mordechai Eliezer Eliahu. Ugy zsidó, mint nemzsidó körökben nagy tekintélynek örvendett Jichak Almulit markáns egyénisége és később pedig Rabbi Josef ben Senor, aki Smyrnából jött, majd Matalja Surmany és rabbi Chaim Bedjorano, a nagy filológus, aki a jelenlegi, Sabetay J. Djaen grand-rabbinak nagybátyja volt. Ez Bucurestiből a török zsidóság hívására Konstantinápolyba távozott.

Új korszakot nyit meg a hitközség életében Dr. I. Niemerover, aki tíz évig volt a spanyol hitközség főrabbija. Ő teremtet meg és építette ki a nagy hitközségnek gyönyörű kulturothonát. Nagy szerepet játszott a spanyol hitközség életében az a korszak, amikor az „Alliance Universelle Israélite” 1870-ben az orosz-török háború idején a hitközség belélelének felvirágoztatása érdekében, intenzív akciót kezdett. Összeesik ezen korszakkal a hitközség nagy jótékonyági akciója, amelyet beindított a bulgáriai zsidók felsegítésére. A fellendülés eme korából datálódik a hatalmas nagy filantropikus és szociális intézmények megteremtése, amelyek ma is a hitközség fundamentáris alapjait képezik.

Egy spanyol-zsidó szabadságharcos.

Nagyon érdekes szerepet játszott a bucuressti szefárd hitközség történetében, Bally Davicion, aki a kiváló Mentés Bally család leszármazottja, amelynek minden egyes tagja,

Szálanként megy
el a haja....

PETROLIGGER
HAJSZÉNYI
MEGSZÜNTETI A KORPAZÁST
MEGELŐZI A HAJVULLÁST

Jelentős szerepet játszott az újabbkori román-zsidó történelemben. Dally Davicion 1809-ben született Bucuresstben. Az 1829-ben lezajlott orosz-török háborúban is már nagy szerepet játszott, amelyért azt a jogot kapta meg a cári Oroszországban, hogy bárhol kereskedelmet üzhet az ország területén.

Az első román opera megteremtője

1849-ben, a szabadságharc idején még rendkívül szerepe volt és Mavorcodaitól meg Manuval élére állott a demokrácia győzelméért vívott harcban. Nagyon exponálta magát a román paraszti forradalmárokért és oroszlanként küzdött az antiszemizmus ellen. A bucuressti hitközségben főleg annak szociális intézményeinek kiépítésében vett részt. Ő volt az első, aki Olaszországból az első operatársulatot elhozta Romániába és azután megteremtette az első román operát. Amikor azonban látta, hogy az antiszemizmus leküzdése ellen hiába harcol, 1882-ben Jeruzsálembe vándorolt, ahol két évre rá, 1884-ben meghalt. Egyik fivére Angelo Bally egy beszarábiai lengyel grófnőt vett feleségül, míg másik fivére Izrah Cocu Bally, a bucuressti spanyol hitközség útkára lett.

Spanyol zsidó, mint Bucuressti főpolgármestere

Talán kevesen tudják, hogy a román fővárosnak a mult század közepén, pontosabban 1854-ben zsidó polgármestere, primárja volt. Hillel Manoah volt az a providenciális zsidó férfiú, akit a románság érdekében kifejtett szociális munkájáért és érdemeiért, Bucuressti főpolgármesterének választottak meg és a aki, mint ilyen, rendkívül sok kulturális és pénzügyi intézménnyel gazdagította a román fővárost. Ugyanakkor pedig nem vonta ki magát a zsidó közéletből sem, ahol egyházának is nagy teljesítményeket végzett.

Carmen Sylva királynőnek még ma is élő spanyol-zsidó udvarhölgye

Sokan nem tudják, azok sem, akik Bucuresstben élnek, hogy van a fővárosnak egy uccája, amelyet Salomon Haljonról neveztek el. Vajjon ki lehetett az a zsidó férfiú, akinek nevére egy uccát is elneveztek? Egy 1917-ben elhunyt, egy román, mint zsidó körökben nagy közkezdveltségű férfiú volt, aki a főváros társadalmi életében sokoldalúsága révén nagy szerepet játszott. Tekintélyét legjobban jellemzi az, hogy I. Károly király udvarának egyik legbelsőbb embere volt, akinek véleménye nagy sullyal bírt a legfelsőbb helyen is. Hitvese pedig a világhírű költői lelkű Carmen Sylva királynőnek volt udvarhölgye és mint ilyen a királynővel bizalmas viszonyban volt.

Ez az idős hölgy még ma is él, elvonultan a világ zójától, csak a zsidó női karitatív intézményeknek szentelve életét.

Egy spanyol-zsidó, névszerint Jaques M. Eliás milliárdos adományosa

Visszaemlékezéseink és kutatásaink nyomán, egy névre bukkanunk. Nem sokat mond ez a név, ha ismeretlenül is cseng a fülünk-

ben, mert nem áll egyébből, mint két zsidó keresztnevből. Jakab és Éllás. De ha franciásan írjuk, akkor a Jakabból Jaques lesz, az Éllás marad, ahogy van és közben egy M. belül is került. De nem csak egy M. belül jelent ezt a spanyol eredetű zsidót, meg a két egyszerű név, hanem

közel egy milliárd lei is, azaz ezer millió lei, amelyet tíz esztendővel ezelőtt, ha látszólag hagyományozott a román tudományos akadémiára és más román intézményre.

Nem kritizáljuk tettét, mert jó helyre tette, mint hű állampolgár. De ez a krízis vagyon végecséje nem érte el. Mert mit akartak ez a bizonyára negyszáz filantróp? Olyan őszszeged juttatni az állam és a román tudományosság javára, amelyért hálát várt. Nem saját magának, mert hiszen neki csak egy három láb széles földdarab kellett. De azt akarta, hogy elképrázzon a közvélemény a hatalmas vagyontól, amely a bucuresti akadémiát egyik leggazdagabb európai tudományos intézményre tette. És ennek következménye az legyen, hogy becsüljék meg a zsidóságot, lássák a nagyviléssű zsidó filantrópiát hatalmas morális és anyagi erejét — és kézzelfogható hasznát is. De — sajnos — tíz év távlatából látjuk, hogy Jaques M. Éllás, a spanyol zsidó eredetű emberbarát ajándék palotájáról lekerülnek még azok a kis táblák is, amelyek jelezték, az adományozó bőkezűségét. Lehetőleg sehol ne szerepeljen neve és valóban így nagyon rövid idő után is, mintha elűnt volna a közéletből, mintha soha nem létezett volna Jaques M. Éllás, aki egy milliárdot adott szociális és tudományos célokra. Lehet, hogy a Scopus-hegyi tudományos intézmény, hálásabb lett volna.

Dererera báró, aki Mária Terézia idejében megalapozta a timisoarai zsidó centrumot

Ha már a múltat tartunk és meg akarjuk ismeretni a romániai spanyol zsidóság történelmével az olvasót, nem mulaszthatunk el egy olyan érdekességet megemlíteni, amely bizonyos szempontból még közelebről is érdekelhet bennünket. Ki tudja közülünk, hogy a spanyol zsidóságnak érdekes történelmi múltja van Timisoarán is, ebben a nagy kereskedelmi és ipari gócpontban, a Bánát fővárosában?

Nagy szerepet játszott itt egykoron az Aguilar spanyol marannus család, amely a hasonló nevű spanyol városból származott el, akiknek egy leszármazottja báró Dererera teremtette meg és építette fel a mai spanyol zsidó hitközséget és templomot Timisoarán.

A bárói család tulajdonképpen II. Ferenc császár idején Diego D'Aguilar családból származott Bécsben, ahol 1725—1787-ig nagy szerepet játszott, mint az osztrák dohánymonopóliumnak főberője. Mária Terézia ajánlatára, és építette a schönbrunn kastélyt, amelyhez saját pénzéből is sokat hozzájárult. Erdeméért emelte azután titkos tanácsossá és báró-sította a nagy királynő. Mint marannus született, de visszatért a zsidósághoz és ő alapította a török zsidó bécsi hitközséget. Nagy befolyása volt és a külföldi követekkel együtt sikerült neki 1744—45-ben a csehországi zsidók kiűzéséről szóló ediktumot visszavonatni. A spanyol kormány üldözte ugyanígy, hogy 1749-ben elűzött Bécsből és Londonba költözött, ahol tíz évre rá 1759-ben meghalt. Aguilar emlékére a bécsi spanyol templomban még ma is minden Jom Kippurkor külön imában recitálják.

Báró Dererera nagy összeköttetéseket, kulturát és új szellemet vitt az akkor még igen primitív timisoarai zsidó közéletbe. A mai timisoarai zsidóság tulnyomó része erről a spanyol hitközségről nem sokat tud, bár bizonyos, hogy hosszú évszázadon keresztül kulturája és szociális kialakulása innen tép lálkozott. Ennek volt egyidejűleg köszönhető, hogy mód és alkalom adódott a zsidóságnak arra, hogy ott egy virágzó zsidó centrumot létesítsen.

Végül még megemlíthetjük, hogy tízenhárom spanyol ezred hitközség van ma Romániában. Ezek közül a második helyen Craiova áll, Bucuresti után. Utána sorrendben

Turgovište (Munteni), Ploesti, Turnu Severin, Constanta, Timisoara, Alba Iulia, Carabia, Silistra stb. következnek és tartják fenn azokat az ősrégi tradíciókat, amelyeket a Spanyolországból való szétszórásuk után az utódok

teljes hamisítatlanságában megőrizték a későbbi utókor számára is.

Legközelebb foglalkozunk a bucuresti spanyol zsidó hitközség belső adminisztrációjával és rituális, templomi szervezetével.

PALESZTINA

A helyett, hogy a palesztinai zsidók megutálnák a terrort az arabokon keresztül, még egymás ellen is fellépnek

Eddig mindenkor azt olvastuk, hogy az arabok miként támadják meg a zsidókat. Sajnos, nem csak múlt időben mondhatjuk ezt, hanem a jelenben is. Például Tiberiasban újra támadtak az arabok. Egy betarista csoportot, amely autobusszal elindult Tel Chajba, hogy Trumpeldor sírját meglátogassa, megtámadták kődobáló arabok. A fiatal betaristák viszonzták a kődobálást. Közelharc. Letartóztatások. Egy zsidó késszurástól megsebesült. Összesen harminc arab és zsidó sebesült meg. De ez még nem elég, mert az elfogott arabokat, a rendőrség épületéből kiszabadították az arabok. Rendőrök is megsebesültek. Másnap megint zavargás volt Tiberiasban. Előbb arabok támadtak meg egy zsidókkal teli autobuszt, majd zsidók vertek el arab autóbussz utasokat. A bíróság zsidókat és arabokat egyaránt elítélt egy két évi fogságra.

És a tiberiaszi eseményeken kívül, folyton jönnek a hírek, az újabb arab-támadásokról. Szögezzük le tehát először: hogy az arabok támadnak.

S mintha minálul szolgálnának arra, hogy a zsidók is üldözzék egymást. Most, amikor minden erővel össze kellene fogni, akkor jönnek a revizionisták és betörnek a Jewish Agency épületébe, ott széjjeldulják az irattárt, összeürik a burokat és végül is 37 revizionista bevonul a börtönbe. És Curry angol bíró azzal vádolja mind a harminchetet, hogy idegen vagyont rongáltak. Kiderült, hogy 25 nem is lakott Jeruzsálemben, csak a randalírozásra jöttek össze Jeruzsálemben. Így a revizionisták. A zsidó sajtó, természetesen pár állás szerint kommentálja az eseményt. A „Davar” például azt írja, hogy a Jabotinsky londoni beszéde váltotta ki ezt a „hatást”. Az arab lapok pedig gúnyosan közlik, hogy „örvendjen a zsidó nemzet otthon, építési eme teltének”.

Azután jön az érem „zsidó oldalának” többi része. A revizionisták is új váddal lépnek fel.

Hogy mi a vád? Egyszerű. Viszontvadás. Aki nem hisztadruista, az nem kaphat munkát? Sem a revizionisták, sem az általános cionisták? Ugy látszik, hogy az ököljogot rendszeresítik a szocialista muakások. Ezért támadt meg 50 hisztadruista a tel-avivi Trumpeldor-uccán három klallcionista munkást, akik ott dolgoztak. Ezért támadtak meg a Maharral-uccán néhány mázolómunkást és kergettek el őket munkahelyükről.

Tehát a revizionisták „rombolnak.” A munkások nem engednek dolgozni csak szervezett munkást.

Mit látunk mindebből? Mit egyik oldalon adáz dühvel és fogcsikorgatva, ott állnak az arabok és mindent pusztítani akarnak, ami zsidó, addig a zsidó fiatalok, a dolgozó

százerek „világnézeti” alapon üldözik egymást. Ez nincs így jól. A lehatározottabban elítéli a galuli zsidó közvélemény ezt a megtöredést. Elítéli a revizionistákat és elítéli a hisztadruistákat. Elég zsidó fejet törnek be az arabok, miért törjük be mi is az egymáséit? Ezerszer megirtuk már Kamce és Barkamea vitáját, amely miatt már egyszer elpusztult Jeruzsálem. Most sem pusztulhat soha el, az arab gázságok miatt, de a betört zsidó fejek meg az egymás elleni gyűlölködés megint hallja azt a különben szilárd fundamentumot, amelyet ma Palesztina jelent nekünk szerencsére a világon és főleg azoknak, akik ott telepedtek és örökös otthonként velleik meg a bukát.

Nagy tiltakozó rabbigyűlés a szombat megszegése miatt. A tel-avivi környékén levő ko'oniak rabbijal, a tel-avivi rabbikarral az élen nagy tiltakozó gyűlést tartottak a szombat megszegése ellen, amely — sajnos — már nagy tömegeket is magával rántotta a szentföldön. A naggyűlés tiltakozó látványt küldött a Jewish Agencyhez, az Alapok direktóriumához, a kolonisták szövetségéhez és a Cionista Világszervezethez.

Arab gyilkosok újabb halálos áldozata. Bet Alfa koloniaton meggyilkolva találta Bruck Chaim, 21 éves, németországi kolonistát, akit az eddigi bizonyítékok alapján megállapítottak, arabok szurkáltak agyon. Bruck Chaimnál megtalálták kézi fegyverét összevertve, amelyben súlyos sebével, haldokolva jegyezte meg be: „Arabok döftek belém gyilkosokkal. Meghalok! Küldjétek utolsó üdvözlő levelet családomnak és barátainak”. — Ezzel sen felfegyverzett arab terrorista banda támadta meg Rachma kibbutot is, ahol az arab tüzelés nagy pusztítást vitt véghez az állatállományban.

Arabok-arabok ellen. Naponta mind inkább nyilvánvalóbbá válik, hogy a zsidóellenes klengések sok arabban, azt a tudatosságot kelte, hogy ingataggá válik a jogrend és rablótámadásokat is megengedhetnek maguknak. Így a legutóbbi héten a következő támadásokat intézték arabok arabok ellen. — Jabában számos rab támadás történt. Napfény keletkez a moséban, két felfegyverzett arab revolverrel kényszerített néhány arabot, hogy adják át minden pénzüket. — Ugyanezen Jaffa mellett történt, hogy egy arabot, aki egy zsidó üzletben bevásárolt, megtámadták és hátulról rádöftek. Az arab azonnal meghalt. Ezzel a támadással kapcsolatban a jaffai arab irodában házkutatást tartottak. — A Haifa városában bombatámadás történt, amely az épületeiben nem okozott nagyobb károkat. — Caesarea-ban a munkás házában betörték. Néhány nappal ezelőtt fenyegető levelet is kapott. — Arab terrorista 15 keresztény mohamedán arab listáját kifüggesztették a nazerethi mosé előtt, akiket egy terrorbando halárraltálta. — A Taha-család ellen bombamerényletet követtek el, azonban baja senkinek sem történt.

Hatalmas óceánjárón Palesztinába! A „Zion-Lloyd”

utazási iroda nagy tavaszi társasulást rendez Palesztinába a francia PROVIDENCE óceánjáró gőzösön. Indulás március 19-én Constantából. Hőjút 3 nap. Információk és előjegyzések: „ZION LLOYD” Bucuresti, Victoriei 33. Direktör: M. Jampolski.

Transilvániai képviselők:

Dr. NEUMAN VILMOS Cluj,
Str. Berthelot 12. Telefon 682.

Kirsch Tiberiu Oradea,
Str. Iorga 21. Telefon 251.

Ugyanígy jegyek a rendszeres hajójáratokra: a Serviciul Maritim Român, Palestine Maritime Lloyd és a lengyel hajókra. A két utóbbi társaság hajóin rituális ellátás.

Hétről-hétre

London. A Board of Deputies of British Jews legutóbbi ülésén bejelentették, hogy VI. György király március 28-án fogadni fogja, az angol zsidók deputációját.

Amsterdam. Holland Indian kincstárnokának B. J. de Leeuw-ot nevezték ki, aki zsidó. Az új kincstárnok éppen egy zsidó, mint elődje Dr. L. Riess,

Flume. Negyven évi tevékenység után Dr. Josef Frank főrabbi elhunyt. A temetésén az egész város társadalmá részvett,

Frankfurt a. Main. Az udmi tenyészállatvásár bejáratánál nagy plakát jelent meg, amelyben eltiltják a zsidók belépését a vásár területére, Brackenheim város tanácsa elhatározta, hogy nem engedi meg a vásároknak zsidók által való látogatását. — Schwöbisch Hall-ban is eltiltották a zsidóknak vásárokon való részvételét

Wien. Az osztrák főváros sporttársadalmában még mindig nem tudnak napirendre térni Hugo Meisl halála fölött, aki 56 éves korában hunyt el, miután 30 évig vezére volt az osztrák sportnak és megteremtője, az osztrák „csodacsapat”-nak. Meisl jó zsidó volt.

Genf. James Macdonald volt népszövetségi mekküldöttügyi biztos, Ballimoreben, a Hadassa meghívására előadást tartott, amelyben kijelentette, hogy mélyszélesen megváltozott és megdöbbentette a német vallásos zsidók szenvedése és ha ő zsidónak született volna, feltétlenül vallásos ortodox életmódot folytatott és elveket vallott volna.

Lemberg. Az elmúlt szombaton nagy tömegben gyűltek össze a vallásos zsidók a templomok előtt, s ezzel akartak demonstrálni annak a bizottságnak működése ellen, amely előkészíti a hitközségi választást.

Konstantinápoly. A török kormány elhatározta, hogy a határon lévő zsidó lakosságot az ország belsőjébe akarja telepíteni így a Dardanellák körüli lakó 600 zsidó családot is beljebb akarja telepíteni az ország belsejébe. Eltökélt szándéka a kormánynak, hogy úgy mint Szovjetországban, külön zsidó letelepítéseket végez az országban.

Bagdad. Létrejött Palesztina és Irak között egy kereskedelmi szerződés, amelyet három évre kötöttek meg. A szerződés értelmében a haifai kikötőben egy vámmentes zónát létesítenek, az iraki transzitereskedeleme javára. Ezen a területen iraki vámhivatalnokok dolgozhatnak. Palesztina az iraki élelmiszerekre leszállítja a vámmenteseket. A szerződésben részletesen kitérnek a bagdadi és haifai szárazföldi kapcsolatok kiépítésére is. A szerződés igazolja Haifa folyton erősödő jelentőségét a közelkeletre.

Varsó. Az itteni Szentegylet egy német nemzet szocialistától Hans Bodenzeitertől azt az ajánlatot kapta, hogy egy autót ajándékozzon neki azért, mert Lengyelországban elhunyt anyjának holttestét Németországba szállíthatta. A Chevra az ajánlatot nem fogadta el, azzal az indoklással, hogy nem fogad el egy olyan náciút ajándékot, akinek zsidó anyja volt, és ő már ennyire eltávolodott a zsidóságtól.

Jeruzsálem. Nehány arab notabilitás most látogatta meg először a tel-avivi kikötőt. A legnagyobb csodálkozással és elragadtatással szemlélték a nagyszerű művet, amelyet rövid idő alatt végrehajtottak, azonban azt kérték, hogy a látogatással kapcsolatban nevéket tartsák a legnagyobb titokban. — 15 haifai arabot egy évre száműzték az ország különböző részeibe. Ezenkívül 100—150 font kauciót is le kellett tenniük. — Hivatalosan közlik, hogy Transjordánia és Palesztina között, állandó utlevélvizsgálat lesz. — A 37 revizionista ügyében a bíróság előtt, már a második tárgyalás is volt és ügyüket a kerületi bíróságok jutatták, ahol személyenként 100—100 font kaució ellenében szabadlábra helyezték őket. — A hivatalos lap újra közli az 1930 ban Sir John Chancellor akkori főkörmányzóknak engedélyezési okiratát, a Holt-tenger kincseinek kiaknázására. — A tel-avivi városi tanács újabb 100 000 font kölcsön felvételét határozta el, amelyet a Barclays Banknál fognak felvenni. — Lapjelentések szerint Abdullah emír a londoni koronázási ünnepségeken személyesen fog megjelenni. — A Beraza-Kartuska koncentrációtáborból a nemzeti radikális szervezet híveit szabadonbocsátották. — Arab notabilitások és kereskedők Jaffában megbeszélést folytattak Crosbie kerületi kormányzóval. Tömeges kivándorlással fenyegetőztek amennyiben nem orvosolják panaszukat.

Jaffa. Nazarethben felfegyverezett arabok támadást intéztek Farraday rendőrszektort ellen, egy adójánra szintén ráírták, amint a szomszéd házból kifizették az uccára. — Tiberiasban egy Rabbi Meir Balhamedz perselyt kiraboltak az arabok. — A jeruzsálemi sztrájk komité vezetőjének Saba Darvishnek háza ellen merényletet követtek el. A golyók áttörték a falat, de kárt nem okoztak. — Arab előkészületek, közöttük a Taha család tagjai is megfigyelték a kormányzót és tiltakoztak a terror ellen, amelyet a kormányzat tanúsít az arabsággal szemben. — A Kibbuz Hasadeh, amely a Beisan vidék első települési pontja, támadást szenvedett. Egy ór viszonzotta a tüzelést, mire a támadók visszavonultak. — Dr. Levisz két fiát, aki Gan Solomonak egyik telepese arabok megtámadták, amikor hazafelé tartottak lóháton a földéről. Az idősebb fia súlyosan megsebesült, a lovak is megsérültek. — Chefciba kolonias is megtámadták zsidó kolonistákat. Senki sem sebesült meg. Számos helyen megtámadták az őrköt is.

— Zsidó lojalitási nyilatkozat Olaszországban. Róma. Az utóbbi hetekben erősen foglalkoztatja az olasz zsidóságot az a mozgalom, melyet néhány tekintélyes és a közéletben szerepet játszó zsidó kezdeményezett. E szerint a zsidóság vezetőférfiai nyilatkozatot adtak ki, amelyben az olasz zsidóság kommunistaellenes beállítottságát szögezik le és az olasz hazához való hűségüket dokumentálják. Ez a nyilatkozat minden egyes olasz hitközséghez eljutott és nagyjából a következőképpen szól: „Rövidesen összeül az olasz hitközségek kongresszusa, amelyre minden egyes hitközség elküldi majd delegátusait. Ezzel kapcsolatban interpretálnunk kell a zsidóhittű olasz állampolgárok érzelmeit is. Leszögezzük, hogy nem létezik hitkos nemzet közli zsidó politikai összefogás a zsidóság körében s ha a zsidósághoz való felbonthatatlan kapcsolatunkat meg is állapítjuk, feltétlenül ragaszkodásunkat nyilvánítjuk a savoyai királyi ház iránt, valamint hitünkkel a fasiszta eszme győzelmében. Minden erővel ellene vagyunk a kommunizmusnak, vagy bolsevizmusnak. Ez olyan szisztéma, amely vallásellenes és éppen ebből negatívja miatt, sem lehet a zsidóság ideálja. A zsidó hitközség előljáró ságal az 1930 október 30 iki törvény alapján mindentör a vesszőnyaláb szellemében fognak működni és hisznek abban, hogy a Duce által naggyá tett nemzet jövője abban van, hogy elvesse a felforgatásra való törekvéseket.” A felhívást 12 igen tekintélyes olasz zsidó írta alá, többek között egy tartalékos tábornok, egy tábornok főorvos, egy volt magasrangú külügyi hivatalnok és még számosan. Rómában és más olasz városban is rendkívül sokan írták már alá a felhívást, az eredeti aláírókon kívül, ugyannyira, hogy sikere kétségtelenül biztosítottak látszik. Sokan az ért kérdik, akik kívül állnak az olasz zsidóélet keretein, hogy minek kellett ilyen nyilvános kiáltványt, hiszen az olasz zsidók valóban távol állnak a kommunizmustól. A helyzetet jobban ismerők szerint, a sajtóban hallatszott bizonyos hangok és ezek a felhívást kibocsátó török ezekben az uszító sajtóhangoknak akarták továbbterjedését megakadályozni. Néhány lap egyenesen felszólította az olasz zsidóságot arra, hogy minden kétséggel kizáróan nyilvánítsa ki akaratát, hogy elvella a bolsevista eszméket vagy sem? Ebből a szempontból kell elbírálni az olasz zsidó vezetői akcióját, akkor megérjük azt.

ביד

דיא תלמוד-תורה ברשאנו וזכר איינע
מ למד פור גמרא חומש רש"י אונד דרדקי
אמפערטע ביזריח ניסן אן

Primrsbin D. Sperber, Str. Castelului 64.
BRASOV.

— Ibn Szaud fia Palesztina királya? Jeruzsálem. Egy hírről a szennációs híradást közli, hogy a Ibn Szaud, a vah-bitá birodalom királya tárgyalásokat folytat Angliával abban az irányban, hogy második fia számára királyságot teremtsenek Palesztinában. A lapjelentés szerint a tárgyalások kedvező mederben folynak. A jeruzsálemi főműlt Mekhába hívták, hogy részt vegyen a szóban forgó tárgyalásokban.

Ha Brasovba jön és jól akar étkezni, úgy okvetlenül keresse fel a Kahán orth. kóser vendéglőt, a Strada Voevod Mihai 13, et. II. szám alatt.

— Meghalt a prágai hitközség elnöke. Prága. A zsidó hitközség elnöke (Belváros) Dr. Maximilian Reiner ügyvéd 73 éves korában meghalt. Vezetője és szervezője volt a cseh zsidó mozgalomnak. Már fiatal korában csatlakozott a Dr. Krámar által vezetett ifjú cseh mozgalomhoz. A prágai városi tanácsban sokáig képviselte a cseh zsidókat. A cseh szocializmus mozgalomban is szerepet játszott. 1934 óta volt a hitközség elnöke.

— Clujon, ha jól akar étkezni, akkor keresse fel az ardeali zsidóság által legjobban látogatott Mátyás orth. kóser éttermét. Calea Regele Ferdinand 33 sz. Uránia palota.

Zsidó humor

EGY SORSJEGYŰGNÖK PANASZA

Egy zsidó házba bemegyek és sorsjegyet ajánlok. Ajánlatomra következő a válasz: — Minek vegyek én sorsjegyet, amikor viselnem kell a lelki sárgafóliót, mint — sorsjegyet.

HA A SPANYOLOK ÖSSZEFOGNÁNAK

Egy párti spanyol emigránsnak eszébe jutott, hogy miképpen lehetne minden körülmények között véget vetni a spanyolok lesterharcának. Összegyűlnének egy helyen a szembenálló két világnézeti spanyolok és megállapodnának, hogy semlegességet fognak tanusítani a — spanyol földön lejátszódtól német olasz hadseregnek, az orosz hadsereggel vívott harcában. Ők a harcban nem fognak részt venni, hanem semlegesek lesznek, ez lesz az igazi spanyol *benemavatozást egyezmény*.

KÉT OLVASÓNK VITÁJA

— Miért áll a rovat élén: „zsidó humor”? — kérdi az egyik olvasónk.

Mire a másik a következőket válaszolja: — Mert ez a rovat két részből áll. Van olyan humor, vagy vicc, amely „zsidó”, de nem „humor”, viszont van olyan, amelyik „humor”, de nem „zsidó”...

HOGYAN LEHET OLCSÓBBAN KIJÖNNI?

— Mióta nem vendéglőből hozatom az ebédet — mondja a fiatal asszony, hanem otthon főzök, sokat takarítok meg.

— Mért? ... — Mert azóta férjem feleannyit eszik, mint azelőtt.

MIKOR VAN NYUGALMA?

Egyik barát: Mondd kérlek, mikor tartasz ebédutáni pihenőt?

A másik: Amikor megebédeltem, ő lefekszik egy órára.

Egyik: Ki az, hogy ő?

A másik: A feleségem.

Egyik: Nem azt kérdeztem, hogy mikor van pihenője, hanem mikor neked?

Másik: Hát amikor „ő” alszik, akkor nekem van nyugalmam.

ZSIDÓK E A RABBIK?

Honnan lehet arra következtetni, hogy a rabbik nem tartoznak a zsidósághoz?

— Mert a Kaddis imában az áll: „Jiszroel, v. si rabbonom”, tehát külön említi az ima a „Jiszroelt” és külön a rabbikat.

TARTÓZKODÁSI ENGEDÉLY

— Honnan lehet tudni azt, hogy az ember zsidó volt?

— Mert tudvalevőleg megvonják tőle a tartózkodási engedélyt.

NEM FÉL AZ ÖRÖKKÉVALÓTÓL

Sokan nem voltak hível az egykori aradi főrabbinak Chorinnak, mert nagyon modernnek tartották. Ezért azt tanácsolták egy zsidónak, akinek „vitája” volt az Örökkévalóval, hogy ne forduljon a maga jámborietli rabbihoz, mert az „elfogult” az Örökkévaló szemből. De forduljon okvetlenül Chorin Áronhoz, mert ő elfogulatlan, hiszen — nem fél az Isteniől...

EGY TEMPI OMKERITÉS, AMELY FÖLÖSLEGES

Valehol egy zsidó közösségben, egy nagyon fiatal embertől hozzájárulást kértek ahhoz, hogy a temetőben egy kerítést csináltassanak.

A fiatal, a következő indoklással tagadta meg a hozzájárulást:

— Minek kell egy temetőnek kerítés? Akik bent vannak, nem jöhetnek ki, akik megkint vannak, nem akarnak bemenni.

A REPÜLŐ ZSIDÓ

— Mondja pilóta ur, biztos ez a repülő gép?

— Hát hogyne volna biztos. Legbiztosabb a földön.